

”Eläin voi antaa lapselle ainutlaatuisen suhteen - voi olla ystävä, joka ei sano vastaan!”
Pienryhmäkodin lasten läheisten näkemys eläinavusteisuudesta

Marianne Piltti

2019 Laurea

**”Eläin voi antaa lapselle ainutlaatuisen suhteen - voi olla ystävä, joka ei sano vastaan!”
Pienryhmäkodin lasten läheisten näkemys eläinavusteisuudesta**

Marianne Piltti

”Eläin voi antaa lapselle ainutlaatuisen suhteen - voi olla ystävä, joka ei sano vastaan!”
Pienryhmäkodin lasten läheisten näkemys eläinavusteisuudesta

Vuosi

2019

Sivumäärä

38

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli selvittää yksityisen lastensuojelun pienryhmäkodin lasten vanhempien ja heidän isovanhempiensa näkemystä eläinavusteisuudesta sekä selvittää, kuinka tiedonkulku eläinavusteisesta toiminnasta sujuu. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mahdollisia kehitystarpeita yrityksen eläinavusteisiin menetelmiin ja niistä tiedottamiseen.

Opinnäytetyön tietoperusta painottuu eri kirjoihin, tutkimuksiin ja verkkoaineistoihin, jotka koskevat lastensuojelua, eläinavusteisuutta, hyvinvointia, perhetyötä, yhteistyötä ja laadullista tutkimusta. Eläinavusteisuus on viime vuosina kehittynyt kohti ammatillisempaa toimintaa. Eläinten käyttö työkaluna tai toiminnallisena menetelmänä on yhä suosittumpaa, eikä vain pelkästään vapaaehtoistoimintaa. Koulutus ja alan kirjallisuus ovat lisääntyneet. Tutkimustietoa tarvitaan vielä alan tietoisuuden lisäämiseksi. Lastensuojelussa on tutkittu eläinavusteisuutta, mutta laajempi tieto puuttuu. Sen vuoksi tämä opinnäytetyö tarkastelee eläinavusteisuuden näkemyksiä pienryhmäkodin asiakkaiden näkökulmasta ja eläinavusteisen tiedonkulun sujuvuudesta.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistoa kerättiin teemahaastattelulla yksityisen pienryhmäkodin lasten vanhempia ja heidän isovanhempiaan. Teemahaastatteluja toteutettiin kymmenen, joista seitsemän oli lasten vanhempia ja kolme lasten isovanhempia. Haastattelut toteutettiin lokakuussa 2019. Vastauksia pyrittiin löytämään neljän eri teeman avulla. Ensimmäinen teema pyrki selvittämään haastateltavien tietoisuutta eläinavusteisuudesta. Toinen teema selvitteli haastateltavien näkemyksiä eläinavusteisista menetelmistä. Kolmas teema selvitteli haastateltavien havaintoja heidän lastensa käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista. Neljännellä teemalla haettiin tietoa, kuinka yhteistyö ja pienryhmäkodin tiedottaminen eläinavusteisista menetelmistä sujuu.

Haastattelut litteroitiin ja aineisto analysoitiin teoriasidonnaisesti. Lopputuloksena huomiotavaksi nousi huostaanotettujen lasten vanhempien ja heidän isovanhempiensa vähäinen tietoisuus eläinavusteisuudesta. Useimmat vastaajista olivat kuulleet eläinavusteisuudesta ja he tietävät, missä sitä voidaan käyttää, mutta tarkempi tieto eläinavusteisuuden sisällöstä ja menetelmistä uupui. Osallisuuden ja yhteistyön kannalta kyseinen tieto voisi olla tärkeää. Kuitenkin suurin osa vastaajista oli tyytyväisiä nykyisen tiedonkulun riittävyteen. Eläinavusteisten menetelmien kehittämiseksi asiakkaat toivoivat lisää toimintaa ja eläimiä.

Asiasanat: eläinavusteisuus, lastensuojelu, yhteistyö

Marianne Piltti

" An animal can give a child a unique relationship - can be a friend who does not say anything against him or her" The views of close relatives of children living in a small group home on animal assisted activities.

Year	2019	Pages	38
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor's thesis was to find out how parents and grandparents of children in a small group home of child welfare are looking at animal assisted activities and how the information flows from animal assisted activities. The purpose of this thesis was to find out the possible development needs of the company's animal assisted methods and how to communicate them.

The knowledge base of the thesis focuses on; various books, studies and online materials on child protection, animal assisted activities, welfare, family work, cooperation and qualitative research. Animal assisted activities have evolved in recent years towards more professional activities. The use of animals as a tool or a method of operation is becoming more and more popular, and not just volunteering. Education and literature in the field have increased. Research information is still needed to raise awareness in the field. Animal assisted work has been studied in child welfare, but there is a lack of broader knowledge and therefore this thesis examines animal assisted activities from the perspective of small group home clients and fluency in the information flow of animal assisted work.

A qualitative method was applied in this thesis. The material was collected through a thematic interview with parents and grandparents of children in the private small group home. Ten theme interviews were conducted, of which seven were parents and three were grandparents. The interviews were conducted in October 2019 and four different themes were used to find answers. The first theme sought to examine interviewees awareness of animal assisted activities. The second theme explored the interviewees' views on animal assisted methods. The third theme explored the interviewees perceptions of their children's behaviour and well-being. The fourth theme considered how the cooperation works and how well the small group home informs about animal assisted work.

The interviews were transcribed, and the material analysed in a theoretical way. The results show that the low awareness of animal assisted activities was raised by the parents and grandparents of foster children. Most of the respondents had heard of animal assisted activities and know where it could be used, but more detailed information on the content and methods of animal assisted activities was lost. Such information could be important for participation and cooperation. However, most respondents were satisfied with the adequacy of the current information flow. Customers wanted more action and animals to develop animal assisted methods.

Keywords: animal assisted activities, child protection, cooperation

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tausta ja tarve	6
1.2	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	7
2	Eläinavusteisuus	7
2.1	Eläinavusteisuus Suomessa	7
2.2	Eläinavusteisuus toimeksiantajan pienryhmäkodissa	9
2.3	Eläinavusteisuuden ammattieettiset periaatteet	11
3	Hyvinvointi.....	11
3.1	Sijoitettujen lasten hyvinvointi	12
3.2	Eläinavusteisuuden merkitys hyvinvointiin	13
4	Tiedonkulun merkitys pienryhmäkodin ja asiakkaiden välillisessä yhteistyössä	14
4.1	Pienryhmäkodin yhteistyö perheiden kanssa.....	14
4.2	Tiedonkulun tärkeys yhteistyössä	15
5	Opinnäytetyön toteutus	16
5.1	Tutkimuskysymys.....	16
5.2	Opinnäytetyön muoto	17
5.3	Tutkimusmenetelmät.....	17
5.4	Kohderyhmä.....	18
5.5	Haastatteluiden toteutus	18
5.6	Aineiston analysointi	19
6	Opinnäytetyön tulokset	20
6.1	Tietämys eläinavusteisuudesta	21
6.2	Näkemykset eläinavusteisuudesta	21
6.3	Vanhempien ja isovanhempien havaintoja sekä näkemyksiä eläinavusteisuuden mahdollisista vaikutuksista heidän lastensa kehitykseen ja hyvinvointiin	23
6.4	Tiedonkulku eläinavusteisista menetelmistä.....	25
6.5	Kehitysideoita eläinavusteisuuteen.....	26
7	Johtopäätökset	26
8	Pohdintaa	30
8.1	Tulosten arviointi	31
8.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	31
8.3	Jatkotutkimus aiheet.....	32
	Lähteet	33
	Liitteet.....	36

1 Johdanto

Laurean ammattikorkeakoulun sosionomi opintojeni opinnäytetyöni aiheena oli selvittää lastensuojelun lasten vanhempien ja isovanhempien tietoisuutta eläinavusteisuudesta. Työskentelen lastensuojelun pienryhmäkodissa Länsi-Uudellamaalla. Minulla on ollut koira apuna työssäni jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan toimiessani perhepäivähoitajana ja pienryhmäkodin ohjaajana.

Eläinavusteinen toiminta on kasvanut Suomessa viime vuosina. Aiemmin eläinavusteisuus on ollut lähinnä vapaaehtoista toimintaa, yksittäisten toimijoiden harrastuneisuutta tai osana yksityisyrittäjien tuottamia muita palveluja. Nykyisin eläinavusteisuus on kehittynyt järjestyneempään, erikoistuneempaan ja menetelmällisempään suuntaan. Toimijoita on niin yrityksissä, yhteisöissä kuin julkisellakin sektorilla. Eläimiä käytetään apuna laajasti terveys- ja sosiaalihuollossa sekä kasvatuksessa. (Lundell 2013, 64.)

Opinnäytetyöni toimeksiantaja halusi kehittää eläinavusteista toimintaansa. Yrityksellä on kaksi pienryhmäkotia Länsi-Uudellamaalla, joissa on asiakkaina huostaanotettuja lapsia ja nuoria. Pienryhmäkoteissa asuu lapsia ja nuoria, jotka oireilevat psyykkisesti ja tarvitsevat ammatillista erityistukea. Yksikössä, jossa tein opinnäytetyöni lapset ovat alle kouluikäisistä latenssi-ikäisiin. Yrityksen toiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten itsetuntoa sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia, turvaten heidän kasvuansa ja kehitystänsä. Viitekehyyksenä käytetään esimerkiksi neuropsykiatrista valmennusta, DDP-terapeuttista työskentelyä, tunnetaitotyöskentelyä ja ratkaisukeskeisyyttä sekä eläinavusteisuutta. Koirieni mukana olo työpaikallani on jo lapsille tuttua. Lasten kiinnostus koiriani kohtaan vaihtelee yksilöllisesti.

1.1 Tausta ja tarve

Eläinavusteisuudesta kirjoitetuissa kirjoissa ja tutkimuksissa on noussut esiin, miten eläinavusteista työtä tulisi kehittää eteenpäin. Siinä nähdään tarpeellisenä tieteelliset tutkimukset, alan koulutus, innostuneet vapaaehtoiset ja konkreettiset esimerkit toiminnan hyödyistä. Tutkimuksia on tehty eläinavusteisuuden merkityksestä asiakkaille ja työntekijöille. Tutkimuksissa on todettu, että jos haluamme vahvistaa eläinavusteisuuden merkitystä enemmän, tulisi sen vaikutuksia tutkia laajemmin. (Ikäheimo 2013, 6 - 8.)

Eläinavusteisuus on ollut toimeksiantajani pienryhmäkoteissa aina läsnä. Viime vuosina eläinavusteista työtä on yrityksessä lisätty ja pyritty kohti ammatillisempaan toimintaan. Kuitenkaan ei ole ollut tietoa siitä, kuinka hyvin vanhemmat ja läheisverkostot tuntevat käytössä olevia eläinavusteisia menetelmiä. Mahdollisimman avoin ja läpinäkyvä toiminta lastensuojelussa on tärkeää. Sen vuoksi oli kiinnostavaa selvittää, kuinka tunnettua eläinavusteinen toiminta on. Lisäksi koettiin, ettei asiakkailta tule juurikaan kysymyksiä toiminnasta ja senkin vuoksi oli hyvä selvittää tiedonkulun riittävyyttä.

1.2 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyöni tavoitteena on kartoittaa, millainen näkemys toimeksiantajani yksiköissä asuvien lasten vanhemmilla ja heidän läheisverkostoillansa on lapsille toteutetusta eläinavusteisesta toiminnasta sekä selvittää, miten he kokevat tiedonkulun toimivan liittyen eläinavusteisiin menetelmiin. Lastensuojelussa tehdyllä yhteistyöllä perheiden kanssa on suuri merkitys lasten kehitykseen. Pienryhmäkodissa pyritään tekemään lasten kokemuksia ja tarpeita nähdä sekä samalla vahvistamaan luottamusta ja yhteistyötä lasten vanhempien sekä heidän lähiverkostonsa kanssa. Tarkoituksena on selvittää, onko yrityksellä tarvetta lisätä tiedostusta käytetyistä eläinavusteisista menetelmistä ja löytää mahdollisia tarpeita kehittää kyseisiä menetelmiä.

Pienryhmäkoti on säännöllisesti yhteydessä vanhempiin viikoittain puhelimitse ja kuukausittain vanhemmille sekä sosiaalityöntekijöille laaditaan raportti lapsen kasvusta, kehityksestä ja toiminnasta. Lisäksi yhteyden pitoa on toki tarvittaessa. Lapset ja vanhemmat ovat myös keskenään yhteydessä. Käytössä olevat hoito ja kasvatus menetelmät ovat yrityksen tunnettuuden sekä laadun kannalta tärkeää tietoa. Halutaan selvittää muun muassa, että riittääkö tämän hetkinen tiedottaminen, onko vanhemmat ja isovanhemmat tietoisia käytetyistä menetelmistä, mitä kautta he saavat tietoa toiminnasta ja millaista toimintaa he toivovat sekä millainen toiminta tukisi parhaiten heidän lastansa?

2 Eläinavusteisuus

Tässä luvussa tarkastelen eläinavusteisuuden kehittymistä Suomessa, sen käyttöä, määrittelyä ja tavoitteita. Lisäksi kuvailen mihin tarkoitukseen ja miten toimeksiantajan yrityksessä eläinavusteisuutta käytetään. Samalla tuon esiin tutkimuksia eläinten vaikutuksista.

Eläinavusteisen toiminnan tavoite ja sen harjoittaja määrittelee sen, onko kyseessä ammatillinen eläinavusteinen työskentely vai vapaaehtoistoiminta. Kansainväliset alan järjestöt ovat määrittelleet kyseiset kategoriat. Tapana on jakaa eläinavusteisuus neljään eri ryhmään. Suomessa vapaaehtoistyötä ovat esimerkiksi eri järjestöjen kaverikoiratoiminnot. Toisena on koulutetut terapeutit työssään, kuten esimerkiksi koira-avusteinen fysio-, toiminta- tai psykoterapia. Kolmantena kasvatus- ja koulutustyö, jossa on eläin työparina. Neljäntenä eläinavusteisen sosiaalialan työ. (Latvala-Sillman 2018, 28-29.)

2.1 Eläinavusteisuus Suomessa

Eläinavusteiset kuntoutusmenetelmät kehittyivät erityisesti toisen maailmansodan jälkeen. Silloin nimenomaan hevosia käytettiin vammautuneiden sotilaiden hoidossa yhtenä kuntoutuksen muotona. Sen myötä lisääntyi ratsastus lääkinnällisenä kuntoutuksena. Seuraavaksi havaittiin eläinten kuntouttava vaikutus myös psyykkeeseen ja oppimishäiriöiden hoitoon.

Menetelmiin kuuluu oleellisesti eläinten hoitaminen ja helliminen sekä eläimen käyttäytymisen seuranta ja liikkuminen eläimen avustuksella. (Selvinen 2011, 14-15.)

Suomessa lastensuojelussa eläinavusteisuutta käytetään perhekodeissa, lastenkodeissa ja sijaisperheissä. Eläinten roolit työpaikalla vaihtelevat ystävistä aktivoijiaan. Eläin voi joko asua työpaikalla tai kulkea ohjaajan mukana työvuoroissa. Eläinavusteisessa työskentelyssä toimii paljon eri eläimiä mm. koiria, kissoja, hevosia, kanoja, aaseja, alpakoita ja laamoja. (Ikäheimo 2016, 7-20.)

Eläinavusteinen työskentely määritellään niin, että se on suunnitelmallista, tavoitteellista ja dokumentoitua sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammattilaisen toteuttamaa työtä, jossa hyödynnetään työn yhtenä toiminnallisena menetelmänä ja työkaluna eläintä. Eläinavusteisella toiminnalla pyritään vahvistamaan yksilön tai ryhmän terveydentilaa, hyvinvointia ja positiivista käyttäytymistä. Tavoitteena on asiakkaan yksilöllisten kuntoutus tarpeiden kehittäminen. Suomessa ei ole kehitetty yleispäteviä ohjeistuksia tai standardeja eläinavusteiseen työskentelyyn. Menetelmiltä puuttuvat vielä yleisesti sovelletut ammattikäytännöt ja valvonta. Erikseen suunnitelluilla tavoitteilla ja menetelmillä pyritään soveltavasti tukemaan asiakkaiden arkea ja toimintaa sekä hyvinvointia. Ammattihenkilö auttaa asiakasta osallistumaan toimintaan ja kehittämään omia taitojaan. Eläimen hyödyntämistä tulee pohtia jokaisen asiakkaan kohdalla erikseen ja selvittää, onko se turvallista ja eettisesti hyväksyttävää sekä asiakkaan että eläimen näkökulmasta. (Kahilaniemi 2016, 10-24.)

Eläinavusteisen työn tavoitteita ovat tarpeiden mukaan fyysisten, psyykkisten, sosiaalisten, eettisten, kognitiivisten ja sensoristen taitojen kehittäminen. Fyysisiä taitoja ovat motoriset kyvyt eli liikkuminen, esineiden käyttäminen, voiman ja liikelaajuuksien säätely sekä hienomotorinen näppäryys. Psyykkisiä taitoja ovat kyvyt tunnistaa, ilmaista ja hallita tunteitaan sekä mieltymyksiään. Sosiaalisia taitoja ovat keskustelu- ja vuorovaikutustaidot sekä valmiudet ymmärtää ja hallita kommunikaatioita. Eettiset taidot tarkoittavat kykyä ottaa huomioon, ymmärtää ja hallita säännöt, normit ja omien toimintojen seuraukset toiminnassaan sekä niiden reflektointi ja vastuunotto. Kognitiiviset taidot ovat tietoisuuden ja ongelmanratkaisukyvyn valmiuksia. Sensoriset taidot ovat kykyä vastaan ottaa, havaita ja erotella aistien kautta välittyvää tietoa. (Kahilaniemi 2016, 15-16.)

Asiakkaan tavoitteiden mukaisesti valitaan hänelle sopivin eläinavusteinen menetelmä. Laitoksissa asuvien ja vierailevien eläinten lisäksi erilaisia eläinavusteisia menetelmiä toteutetaan esimerkiksi neuropsykiatrisessa ohjauksessa, valmennuksissa, psykoterapiassa, toimintaja fysioterapiassa. Tavoitteissa huomioidaan asiakkaan yksilölliset voimavarat, toimintakyky ja ympäristön toimintamahdollisuudet. Onnistuneessa eläinavusteisessa toiminnassa eläimen keskeinen rooli on huomioitu tarkasti ja konkreettisesti tavoitteissa. (Salmela 2013, 9-17.)

Eläinavusteiset menetelmät ovat otettavissa käyttöön, jos ne vastaavat asiakkaan toiveita ja ovat sovellettavissa hänen kuntoutumisensa tai oppimisensa tavoitteiden mukaisesti. Toimintaa ohjaavan työntekijän läsnäolo ja ammatillisuus vaikuttavat paljon tavoitteiden toteutumiseen. Suunniteltujen ja tavoitteellisten harjoitteiden jälkeen käytävä keskustelu on tärkeää varsinkin lapsen kyvylle siirtää opittu kokemus omaan elämäänsä. (Kihlström-Lehtonen 2013, 89.)

Eläinavusteisia menetelmiä käytettäessä tulee huomioida muutamat sairaudet ja häiriötilat, jotka voivat estää toteutuksen. Asiakkaan akuutti psykoottinen tilanne voi estää eläinavusteisen toiminnan käytön. Asiakkaan mahdolliset taipumukset kiusata tai satuttaa eläintä tulee ottaa huomioon. Somaattisista sairauksista eläinallergia voi myös estää eläinavusteisuuden käytön. Samoin tulee huomioida asiakkaan mahdollisesti heikentynyt vastustuskyky, jolloin on hyvä keskustella asiakasta hoitavan lääkärin kanssa ennen eläinavusteisen toiminnan aloittamista. (Salmela 2013, 15.)

2.2 Eläinavusteisuus toimeksiantajan pienryhmäkodissa

Erilaisia eläinavusteisia menetelmiä on kehitelty paljon. Eläinten avulla, niiden kuvia katselemalla, niistä kertomalla tai eläimiä havainnoimalla alan ammattilainen suunnittelee ja valmistelee kuhunkin tarpeeseen sopivat tavat ja keinot, joilla pyritään lisäämään asiakkaan hyvinvointia. Harjoituksia voidaan luokitella esimerkiksi, motoristen, psyykkisten, sosiaalisten, kognitiivisten ja eettisten taitojen ja valmiuksien suhteen. Pienryhmäkodissa eläinavusteisia harjoituksia tehdään yksilöidysti sekä ryhmänä.

Toimeksiantajani pienryhmäkodeissa eläinavusteisia menetelmiä hyödynnetään suunnitellusti ja tavoitteellisesti erityisesti lasten itsetunnon ja omantoiminnan vahvistamiseen sekä tunne- ja vuorovaikutus taitojen kehittämiseen. Hyvinvointia tavoitellaan liikkumalla lasten ja eläinten kanssa erilaisissa maastoissa luonnossa sekä hoitamalla eläimiä. Eläimistä huolehtiminen opettaa lapsille itsestä huolehtimisen tarvetta ja tuo samalla hyvänolon tunnetta, kun lapset pääsevät osallisina kokemaan tarpeellisuuden tunnetta. Eläimet toimivat myös hyvinä motivaation lähteinä. Lasten voi olla helpompi kiintyä eläimeen, joka lähes aina varauksetta jakaa läheisyyttä ja on valmis toimintaan. Talossa vierailee koiria viikoittain ja käydään ratasastustalleilla yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Luonnossa liikkumisen hyvinvointi vaikutuksia on tutkittu laajasti ja esimerkiksi Luonto lisää liikettä -hankkeessa selviteltiin lasten kokemuksia erilaisista luonnossa liikkumisen muodoista sekä suhdetta luonnossa liikkumiseen vuosina 2018-2019. Sen tulosten mukaan lapsille järjestetty luontokokemus toimii hyvin lasten luontosuhteen vahvistamisessa ja fyysisen aktiivisuuden sekä hyvinvoinnin edistämässä. Liikkuminen luonnossa on useiden tekijöiden summa ja se vaihtelee yksilöittäin. Hankkeessa lapset kokivat luonnon hyvänä vastapainona arjelle. Luonnossa liikkuminen koettiin myös sosiaalisena toimintana. (Hasanen & Vähäsarja 2019, 63-67.)

Opinnäytteeni toimeksiantajan yksiköissä minulla on ollut koira mukana työvuoroissani jo yli kymmenen vuoden ajan. Satunnaisesti myös muut työntekijät ovat tuoneet koiransa mukaan työpaikalle ja lisäksi vierailleet lasten kanssa omien koiriensa luona. Osalla lapsista on ollut tilapäisesti hetken aikaa oma koira talolla mukana. Itse olen vierailut lasten kanssa tutustumassa kissaan. Lisäksi vieraillaan erilaisilla eläintiloilla ja osa lapsista käy ratsastamassa tai hoitamassa hevosia.

Pienryhmäkodilla on oma koira-avusteisista menetelmistä kehitetty opas, jossa esitellään yleisimmät käytössä olevat toiminnot. Sieltä löytyy yhdessä tehtäviä toimintoja, kuten esimerkiksi koiran ulkoiluttaminen ja talutus, koiran kouluttamista, tasapaino tehtäviä erilaisilla radoilla, kehon hallinta liikkeitä ja herkkujen piilotusta. Yksi suosituimmista on piiloleikki, jossa lapset menevät yhdessä piiloon ja koira etsii heidät. Lisäksi toki hoidetaan koira, huolehditaan koiran varusteista, luetaan koiralle ja iltaisin koira on mukana peittelemässä lapsen sekä aamuisin herättämässä. Ilman koira tai koiran läsnäollessa pelataan tunnekorteilla, joissa on kuvia koirista ja kissoista. Koira-avusteista toimintaa toteutetaan aina kun koira on työvuoroissa mukana. Se kuinka paljon koiran kanssa yhdessä toimitaan, vaihtelee tilanteiden ja lasten kiinnostusten mukaan. Kuitenkin aina koiran ollessa paikalla on lapsilla mahdollisuus koiran läsnäoloon. Osa lapsista kykenee jo itsenäisesti touhuamaan koiran kanssa ja sen toteuttaminen on mahdollista sovitusti.

Lääkäri ja kipututkija Helena Mirandan mukaan koiralla on ihmiseen terveyttä edistävä vaikutus, sillä ihmisellä intensiivinen katsekontakti koiran kanssa muodostuu nopeammin kuin muiden eläinten kanssa ja samalla kiintymyshormonin määrä kolminkertaistuu. Kiintymyshormonin on todettu lisääntyvän myös koiran kanssa touhuttaessa. (Latvala-Sillman 2018, 15.) Kaija Ikaheimo (2013, 30-35.) kirjoittaa, kuinka eri tutkimuksissa on havaittu lemmikkieläinten positiivisia vaikutuksia ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Lemmikin ja ihmisen välisen suhteen on todettu vähentävän ahdistusta ja stressiä, joka taas osaltaan voi vaikuttaa fyysisen terveyden ylläpitoon. Lemmit toimivat myös turvallisina kumppaneina, tuoden turvaa ja lämpöä. Eläimen läheisyys voi helpottaa kokemusta surusta, yksinäisyydestä tai tarpeettomuudesta.

Työssäni olen havainnut eläinten positiivisen vaikutuksen lastensuojelun asiakkaisiin ja varsinkin tutustumisen uuteen asiakkaaseen olevan helpompaa, kun keskitytään aluksi koiraan eikä asiakkaan omaan vaikeaan tilanteeseensa. Olen kokenut työskentelyni helpommaksi koiran kanssa kuin ilman sitä. Suhteen muodostuessa tutummaksi ja luotetummaksi on helpompi keskustella vaikeistakin asioista sekä tukea asiakkaan hyvinvoinnin kehittymistä.

Sutisen (2016, 222) mukaan, voimaannuttavaan valokuvaukseen eläinten ottaminen mukaan yhtenä menetelmänä on koettu järkeväksi ja tutkimustulokset vahvistavat, että eläimet

toimivat hyvinä itsetunnon tukijoina. Lastensuojelussa valokuvaus on yksi tärkeä osa aramme ja kuvia lähetetään myös vanhemmille.

2.3 Eläinavusteisuuden ammattieettiset periaatteet

Salmela Jari (2013, 10) on määritellyt eläinavusteisuuden ammattieettiset periaatteet eläinavusteisen valmentajan oppaassa. Sen mukaan, tulee kunnioittaa ihmisen ainutkertaisuutta, itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia. Eläinavusteista toimintaa harjoittavan tulee tuntee vastuu asiakkaistaan, itsestään, ympäristöstään ja luonnosta. Muita ammattiryhmiä ja kollegoita kunnioitetaan sekä pyritään edistämään ammatti- ja tiedeyhteisön arvostusta. Eläinavusteisuutta harjoittavan tulee ylläpitää omaa osaamistaan sekä huomioida tieteellinen tieto ja kyetä kriittiseen arviointiin. Vastuu omasta toiminnastaan, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja moniarvoisuus tulee huomioida. Eläintä tulee kohdella arvostavasti ja huomioida eläinten lajikäyttämisen tarpeet sekä oikeudenmukainen elämä.

Omassa työssäni pyrin huomioimaan jokaisen yksilönä ja kunnioittamaan heidän ainutlaatuisuuttaan, arvoaan sekä oikeudenmukaisuutta. Suunnitelmissa otan huomioon asiakkaiden toiveet ja yhteistyössä kehitämme eläinavusteista toimintaa. Arjessa otamme huomioon myös luonnon hyvinvoinnin esimerkiksi, ohjaamme lapsia hyvästä käyttäytymisestä luonnossa ja huomioimme ekologisuuden mahdollisuuksien mukaan. Itse pyrin ylläpitämään tietoa taitoani eläinavusteisuudesta seuraamalla alan keskustelua, kehitystä sekä kouluttautumalla. Omien koirieni kohdalla huolehdin niiden tarpeista huomioiden niin levon, ravinnon, koulutuksen kuin lajityypilleiset tarpeetkin.

3 Hyvinvointi

Tässä luvussa esittelen hyvinvointia ja sen merkitystä. Eri väestöryhmillä on todettu eroja hyvinvoinnin saavuttamisessa. Yksilöiden tulotasolla, koulutustaustalla ja ammatilla on havaittu olevan yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Hyvinvointi voidaan jakaa koskemaan terveyttä, materiaalista hyvinvointia ja elämänlaatua. Lisäksi siihen kuuluu yhteisön ja yksilöiden hyvinvointi. Yhteisössä vaikuttavat asuinolot, ympäristö, työllisyys ja toimeentulo. Yksilötasolla hyvinvointia lisäävät hyvät odotukset elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. (Hyvinvointi ja terveyserot 2019a.)

Arjen merkitys hyvinvointiin on tärkeä. Arjen toiminnat rytmittävät elämää ja tuovat siihen sisältöä. Arjen hyvinvointi vaikuttaa suuresti niin fyysiseen kuin psyykkiseenkin hyvinvointiin. Jokainen ihminen tarvitsee itselleen mielekästä tekemistä, hyvin nukuttua unta, lepoa ja monipuolista ravintoa. Päivittäisen liikkumisen on todettu lisäävän terveysvaikutuksia ja voivan vähentää ahdistuksen sekä masennuksen oireita. Muita hyvinvoinnin tärkeitä tekijöitä ovat sosiaaliset suhteet ja oman mielen rauhoittaminen sekä ajatusten kanssa työskentely. (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri 2019.)

Toimeksiantajani yksikössä lapset viettävät suurimman osan arjestaan pienryhmäkodissa. He käyvät koulua sieltä käsin, opettelevat arjen hallintaa ja sosiaalisia taitoja. Vanhempien ja sukulaisten luona he käyvät kotiharjoitteluissa mahdollisuuksien mukaan. Pienryhmäkodin toiminta pyritään pitämään mahdollisimman kodinomaisena ja turvallisena ympäristönä elää sekä kehittyä.

3.1 Sijoitettujen lasten hyvinvointi

Lastensuojelu pyrkii lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia. Lastensuojelulaki on säädetty turvaamaan lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja kehitykseen. Ensisijainen vastuu lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta on vanhemmilla sekä huoltajilla mutta tarvittaessa siihen tukea ja apua on lastensuojelu takaamassa sitä. Huostaanotto ja lasten sijoitus ovat lastensuojelun tukitoimia, silloin kun lapsen tai nuoren hyvinvoinnissa, huolenpidossa tai kasvuolosuhteissa on ongelmia, joihin vanhemmat tai huoltajat eivät kykene tarpeeksi vastaamaan. (Lastensuojelun käsikirja 2019a.)

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat olleet viime vuosina kasvussa ja lasten pahoinvointia on raportoitu enemmän. Sen taustalla nähdään useita eri syitä. Poliitiikalla ja johtamisella nähdään olevan syytä kuntakohtaiseen vaihteluun hyvinvoinnissa. Kuntien organisaatio ja palvelurakenteiden muutokset ovat vaikuttaneet asiakkaiden kohtaamiseen. Lasten tarpeet eivät ole niin paljon muuttuneet mutta kuntien erilaistuminen sekä palveluiden kirjo tuottavat eriarvoisuutta. (Heino 2009, 199-200.)

Lastensuojelun asiakkuuskuvaa on tutkittu paikallisesti vuosina 2007-2008. Tutkimusten perusteella näkyi huono-osaistumista lastensuojelun tarpeen lisääntyessä. Huostaanottoon päädytyissä tapauksissa lasten ja perheiden suhteet ovat usein vaihtuvia ja moninaisia. Lasten elämäntilanteissa ja elinolosuhteissa on ollut paljon riskitekijöitä, jotka ovat vaarantaneet lasten terveyttä ja kehitystä. Tutkimuksissa havaittiin, että lasten syrjäänvetäytyvyys ja alistuvuus oli suurinta lapsilla, joilla oli elämässään paljon pahoinvointia aiheuttavia tekijöitä. Sosiaalityöntekijöiden arviot lapsen psyykkisestä terveydentilasta huostaanottotilanteessa liittyivät 78% tapauksista. Huostaanottojen taustalla oli paljon koulunkäyntivaikeuksia ja lasten väkivaltakokemuksia. Kolmasosalla huostaanotoista oli taustalla jossain määrin lapsen sairastelu, vammaisuus tai kehitysviivästymä. Lapsilla korostuivat huostaanoton tilanteissa alistuvuus ja itsetuhoisuus. Lasten yksilöllisten tilanteiden ja hyvinvoinnin nähtiin paranevan huostaanoton jälkeen. Silti tutkimusten mukaan huostassa ja sijoitettuna olleet ovat aikuisenakin väestöön verrattuna huonommassa asemassa. (Heino 207-209.)

Keväällä 2018 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos suoritti kouluterveyskyselyn Suomessa, jossa poimittiin erikseen sijoitettujen lasten hyvinvointiarviot. Saatujen tulosten mukaan suuri osa sijoitettuna olevista lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä, mutta psyykkisen hyvinvoinnin ongelmat ovat yleisempiä kuin vanhempansa luona asuvilla ikätovereilla. Tutkimus

liitti sijoitettujen lasten elämän suurten muutosten vaikuttaneen heidän eriarvoistumiseen. Kuitenkin elämäntilanteiden eroista ja koetuista muutoksista huolimatta valtaosa sijoitetuista lapsista oli tyytyväisiä elämäänsä ja lähes kaikki kokivat terveydentilansa hyväksi. Tutkimuksen mukaan hyvinvoinnin kysymykset ja kokemukset olisi tarpeen ottaa nykyistä paremmin huomioon palvelujärjestelmän toimintaa kehitettäessä ja siinä tarvitaan laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä. (Ikonen, Hietamäki, Laakso, Heino, Seppänen & Halme 2017).

Lastensuojelussa tavataan kaltoin kohdelluita ja traumatisoituneita lapsia. Heille on usein vaikea luoda vuorovaikutus suhteita. He saattavat reagoida toisten kärsimykseen ja pahaan oloon torjuvasti, jopa vihamielisesti. Tämä vaatii ohjaajalta tarkkaan suunniteltua toimintaa kyseisten lasten parissa. Usein kyseiset lapset oppivat eläimen kautta osoittamaan helliä tunteita ja samalla heidän itsetuntonsa kohoaa. (Sinkkonen 2013, 37.)

Toimeksiantajani pienryhmäkodissa lapset tarvitsevat paljon vahvistusta itsetunnon, vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen positiiviseen kehittämiseen. Heillä on monella taustalla traumaperäisiä ja neuropsykiatrisia häiriöitä. Monella heistä on kontakti psykiatriseen hoitotahoon ja pienryhmäkodin ohjaajista suurin osa ovat kouluttautuneet neuropsykiatrisiksi valmentajiksi. Eläinavusteinen toiminta tapahtuu usein arjessa tai erikseen suunniteltuina toimintatuokioina tai kerhona.

Tänä vuonna Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä Sosiaali- ja terveysministeriö käynnistivät Kysy ja kuuntele -hankkeen, jossa tutkitaan ja kehitetään vuoteen 2021 saakka lastensuojelun sosiaalityön ammatillisia käytäntöjä. Huostassa olevia, avohuollossa ja kiireellisesti sijoitettuja lapsia kuullaan, selvitetään heidän kokemuksiaan, kohtelua sekä hyvinvointia. Tämän hankkeen tuloksia odotetaan mielenkiinnolla, jotta lastensuojelun hyvinvointia kyetään kehittämään paremmin asiakasta kuunnellen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

3.2 Eläinavusteisuuden merkitys hyvinvointiin

Kahilaniemi (2016, 18) tuo kirjassaan esiin, kuinka jo 1800-luvulla Florence Nightingale huomasi eläinten terapeuttiset mahdollisuudet. Hän näki, että pienet lemmikkieläimet auttavat vähentämään ahdistusta lapsilla ja aikuisilla, jotka asuvat psykiatrisissa hoitolaitoksissa. Lisäksi 1930-luvulla Sigmund Freud tutki miten läsnäoleva koira vaikuttaa terapeutin ja asiakkaan suhteeseen. Selvisi, että monet asiakkaista kommunikoivat koiran kautta ja vuorovaikutus helpottui. Laukkanen (2016, 35) kertoo, kuinka tutkimusten mukaan katsekontakti eläimen kanssa voi antaa ihmiselle syvän tunteen läheisyydestä ja yhteenkuuluvuudesta sekä auttaa ihmistä jaksamaan elämässään vastoinkäymisiä. Turvallinen läheisyys, jota eläin voi luoda, on ihmiselle elintärkeä tarve.

Hyvinvointia lisää hyvät sosiaaliset suhteet, kyky vuorovaikutukseen ja turvallinen ympäristö. Tutkimuksissa, joissa on selvitelty eläinten ja ihmisten välisiä suhteita on havaittu fyysisiä,

sosiaalisia ja psyykkisiä vaikutuksia. Eläinten on todettu stimuloivan lapsen omaa tarvetta kommunikoida. Koskettaessa ja ollessa eläimen seurassa kiintymyshormoni oksitosiinin erityis lisääntyy ja stressitaso laskee. Eläinten on myös todettu saavan ympäristö tuntumaan ystävällisemmältä ja vähemmän uhkaavalta. Eläinten avulla voidaan auttaa lapsia kehittämään vuorovaikutussuhteita, empatiakykyä ja pitämään huolta terveydestä. (Ikäheimo 2013, 136.)

Yhdysvalloissa on tehty tutkimus, jossa todettiin pelkän koiran läsnäolon rauhoittavan opiskelijoita. Koiran läsnäollessa opiskelijoiden verenpaine ja pulssi laskivat selvästi. (Hallgren 1991,18.) Eläimet kiintyvät ihmiseen syvästi. Eläin kykenee olemaan aidosti läsnä tilanteissa ja on kiinnostunut ihmisen kokemista tunteista huolimatta. Eläimellä on myös aikaa ihmiselle erilailla kuin esimerkiksi hoitajalla. Eläin voi jopa korvata osittain asiakaan kaipaamaa sosiaalisen tuen tarvetta. Koiran läsnäololla ja koskemisella on suuri merkitys ihmiselle. (Sheldrake 1999, 125).

Eläintenavusteinen työskentely masentuneitten nuorten kanssa on usein hyödyllistä, esimerkiksi koira kohtaa masentuneet aidon innostuneesti ja hyväksyvästi. Hyväksyttäväksi kokemuksen tunne on kyseisillä nuorilla ensiarvoisen tärkeää. Koira, voi katsoa, kun ei halua katsoa ohjaajaa tai häneen katsominen ahdistaa. Kohtaamisen ilmapiirin ollessa mukava, kontakti nuoreen muodostuu vähitellen luottavaisemmaksi. (Ikäheimo 2013, 147.)

Useimmat eläimet haluavat olla yhteydessä ihmiseen, eivätkä teeskentele tunteitaan ja sen kautta lapset voivat oppia rehellisyyttä sekä muodostaa tunnesiteen eläimen kanssa. Eläinten kanssa puuhatessa ja niitä hoitaessa lapset pääsevät kokemaan itsensä tarpeellisiksi, joka osaltaan vahvistaa heidän hyvinvointiansa. Eläimen kanssa touhuttaessa lapset saattavat usein tuntea itsensä onnelliseksi ja samalla voi itsetunto vahvistua. (Latvala-Sillman 2018,16.)

4 Tiedonkulun merkitys pienryhmäkodin ja asiakkaiden välillisessä yhteistyössä

Tässä luvussa tarkastelen yhteistyötä ja sen sujuvuuden tärkeyttä pienryhmäkodissa. Nykyisessä yhteiskunnassa eri alojen ja toimijoiden asiantuntijuus kasvaa. On mahdotonta hallita kaikkea tietoa ja sen vuoksi tarvitaan laajaa yhteistyötä. Hyvä yhteistyö on haastavaa, se edellyttää vuorovaikutustaitoja ja kykyä ratkaista ongelmia yhdessä. Samalla on mahdollisuus oppia toinen toisiltaan. Yhteistyökyky edellyttää sitoutumista tavoitteisiin. Hyvällä luottamuksella voidaan tehostaa viestintää, oppimista, ristiriitojen ratkaisua, tuloksellisuutta, tehokkuutta ja samalla mahdollistaa uusia ratkaisuja. Jotta kyetään puhumaan yhteistä kieltä ja ymmärtämään asiaan vaikuttavia tekijöitä, on hyvä tuntea eri työkäytäntöjä. (Koskela 2013.)

4.1 Pienryhmäkodin yhteistyö perheiden kanssa

Lastensuojelu on yhteiskunnan toimintaa, jolla vaikutetaan lasten yleisiin kasvu oloihin, tuetaan vanhempia kasvatustehtävässä ja suojellaan lapsia. Lasten huostaanottaminen on viimeisijainen keino, jolla turvataan lapsen kasvua ja kehitystä. Sosiaalityöntekijä arvioi, mikä on

lapselle paras mahdollinen tuki, siihen hän tarvitsee laajaa yhteistyötä ja tietoa eri toimijoiden kesken. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä koordinoi yhteistyötä lapsen asioiden ympärillä. (Lastensuojelun käsikirja 2019b).

Lastensuojelun laitoksissa, kuten pienryhmäkodeissa, hoidetaan lapsia ja nuoria, jotka tarvitsevat avoimuuden, sijaishuollon tai huostaanoton järjestämistä. Pienryhmäkodit ovat lastensuojelulaitoksia, joissa lasten perushuolto, arjen ja kasvun kehitys edellyttää erityistä ammattillista osaamista. Yhdessä yksikössä saa olla enintään seitsemän lasta ja tilojen tulee olla viihtyisät sekä turvalliset. (Lastensuojelun käsikirja 2019c.)

Mahdollisimman tiivis yhteistyö lasten vanhempien ja lähiverkoston kanssa on tärkeää. Perheiden tilanteet ja tarpeet vaihtelevat yksilöllisesti ja se täytyy huomioida. Perheillä tulee olla tietoa, kuinka työskentely etenee ja tarvittaessa he voivat tuoda asioihin omia näkemyksiään ja ehdotuksiaan. Hyvän yhteistyön edellytys on, että vanhemmat kokevat tulevaisuutta ymmärtäväksi ja heitä kuullaan avoimesti sekä kunnioitetaan. (Lastensuojelun käsikirja 2019d).

Vanhempien näkökulmaa ja yhteistyötä ajatellen on olennaista, että he ymmärtävät millaiset tavoitteet sijaishuollolle on asetettu ja millaiset ovat lapsen hoidon periaatteet. Yhteistyössä sijoituksesta vastaava sosiaalityöntekijä, sijaishuoltopaikan henkilöstö ja vanhemmat ovat vastuussa sijoituksen onnistumisesta. Pienryhmäkodin on kuvattava toimintaansa ja lapsen hoidon mahdollisuuksia avoimesti. Parhaimmillaan voidaan saavuttaa kaikkien osapuolten yhteinen näkemys sijoituksen tavoitteista ja mahdollistaa näin lapselle paras hoito. Lasten biologisten vanhempien on hyvä ymmärtää, ettei vanhemmuus pääty sijoitukseen. He ovat edelleen lapsen vanhemmat ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa lastensa hyvinvointiin. Pienryhmäkodin tulee selvittää käytetyt käsitteet vanhemmille pyytämättä sekä pitää vanhemmat tietoisina lapsen tilanteesta ja elämän tapahtumista. (Lastensuojelun käsikirja 2019e).

4.2 Tiedonkulun tärkeys yhteistyössä

Viime aikoina lastensuojelu ja sosiaalitoimi ovat olleet median otsikoissa ongelmiansa ja huonon hoidon vuoksi. Jokainen hyvin toimiva yritys haluaa antaa itsestään mahdollisimman hyvän kuvan. Yrityksen viestinnän tulisi olla läpinäkyvää, koska siihen liittyy läheisesti ajatus integriteetistä eli rehellisyydestä ja suoraselkäisyydestä. Avoimeen kulttuuriin kuuluu ajatus oman työn tulosten jakamisesta niin, että muut voivat kehittää tehtyä edelleen.

Avoimuuden myötä on nähty kiinnostuksen kasvavan omaehtoiseen osallisuuteen niin yrityksen sisällä kuin ulkopuolellakin. Avoimuus tukee kaikkien osallisten systeemiajattelua, jossa jokainen ymmärtää oman toimintansa osana kokonaisuutta. Asiakas lasten perheet ja heidän läheisverkostonsa vaikuttavat omalta osaltaan lasten kehitykseen ja hyvinvointiin. Asiakkaiden asenteita tutkittaessa on todettu, että yksi neljästä kuluttajasta arvostaa brändejä, jotka

kertovat aktiivisesti ja läpinäkyvästi toiminnastaan. Yhteiskunnassa kuljetaan kohti aktiivista avoimuutta. (Aalto 2012, 104-105.)

Osallisuudella tarkoitetaan, että ihmisillä on mahdollisuus saada tietoa häntä koskevista suunnitelmista päätöksistä, ratkaisuista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista sekä mahdollisuus ilmaista mielipiteensä tai saada siihen tukea. Osallisuuteen kuuluu myös mahdollisuus kieltäytyä yhteistyöstä. Perheen ja vanhemmuuden osallisuutta vahvistetaan luomalla vanhemmille mahdollisuus olla lastensa elämän asiantuntijoita. (Rönkkö & Rytönen 2010, 51-52.)

Mahdollistamalla perheiden osallisuus edistetään yhteiskunnasta syrjäytymistä ja vähennetään eriarvoisuutta. Useissa Suomen hallituksen ja Euroopan Unionin kansallisissa ohjelmissa huomioidaan osallisuus ja sen edistämisen merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle. Osallisuus nähdään terveyttä edistävänä ja edellytyksenä tasa-arvolle. Osallistuminen omien asioiden hallintaan auttaa yhteisöön kiinnittymistä. (Hyvinvointi- ja terveysterot 2019b.)

Lasten vanhempien ja heidän lähiverkostonsa tietoisuus eläinavusteisesta toiminnasta on tärkeää asiakaslähtöisyyden näkökulmasta. Pienryhmäkoti pyrkii omalta osaltaan toimimaan niin, että asiakas on tietoinen kaikesta heidän lapsensa toiminnasta. Näin toimimalla toivotaan, että perheiden on helpompaa omaksua ja sitoutua hoidon päämäärään sekä tavoitteisiin. Eeva Kahilaniemi (2016, 14) kertoo, että toimintaterapiasta on lähtöisin Inhimillisen toiminnan malli, sen mukaan toimintaan sitoutuminen vaatii aina asiakkaan tahdon, tottumuksen ja suorituskyvyn huomioimista sekä mukanaoloa prosessissa. Kyseisen asiakaslähtöisen toimintavan mukaan asiakkaalla tulee olla mahdollisuus valita, mitä, miksi ja miten hän toimintaa toteuttaa.

5 Opinnäytetyön toteutus

Tässä osassa esittelen tutkimuskysymyksen tavoitteineen ja opinnäytteen muodon sekä tutkimusmenetelmät. Lisäksi esittelen tutkimuksen kohderyhmän ja aineiston analysointia.

5.1 Tutkimuskysymys

Millainen näkemys toimeksiantajani yksikössä asuvien lasten vanhemmilla ja heidän isovanhemmillaan on lapsille toteutetusta eläinavusteisesta toiminnasta sekä selvittää, miten he kokevat tiedonkulun liittyen eläinavusteisiin menetelmiin.

Tavoitteena on saada selville tuntevatko lasten vanhemmat ja isovanhemmat eläinavusteisuutta, jotta tiedetään, miten hyvin he tuntevat lastensa hoitoa ja voimme pohtia mahdollisia tarpeita osallisuuden vahvistamiseksi. Eläinavusteisen toiminnan kehittämiseksi selvitetään, millaista tarvetta he kokevat eläinavusteisuuden kehittämiseen. Tarkoituksena on selvittää, onko yrityksellä tarvetta lisätä tiedotusta käytetyistä eläinavusteisista menetelmistä ja löytää mahdollisia tarpeita kehittää kyseisiä menetelmiä. Lisäksi pyritään kehittämään tiedotusta ja

yhteistyötä selvittämällä, onko tiedotus ja yhteistyö riittävää tarpeisiin nähden ja miten kohderyhmä sen tarpeen määrittelee.

5.2 Opinnäytetyön muoto

Tämä on kvalitatiivinen opinnäytetyö. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus käsittelee merkityksiä ja pyrkii kuvaamaan todellista elämää. Tyypillisiä piirteitä tutkimuksessa on, että se on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jossa pyritään paljastamaan syvempää käsitystä, mahdollisia uusia merkityksiä ja ymmärtämään ympäröivää todellisuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 137-164.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tutkijan avoimuus, jossa tutkimuskohdetta pohditsellaan ja pyritään lähestymään ilman ennalta määrättyjä oletuksia tai määritelmiä (Jyväskylän yliopisto 2015a). Tutkimuksessa kerätyt havainnot liitetään tutkimusaihetta koskeviin teorioihin ja tieteelliseen keskusteluun. Lukijalle annetaan mahdollisuus arvioida aineistoa sosiaalisesta todellisuudesta. (Pietilä 2010, 235.)

Itselläni on vahva eläinavusteinen tausta ja omaan kokemusta kyseisestä työskentelystä. Keskityn silti enemmän tarkastelemaan opinnäytetyötä aineistolähtöisesti huomioiden viitekehysten. Toki, omalla kiinnostuksella aiheeseen ja sen kehittämiseen on ollut vaikutusta aiheen käsittelyyn. Kohderyhmän vastauksia pyrin tarkastelemaan totuuden mukaisesti ja kunnioittaen yksityisyyttä.

5.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön aineiston keruu menetelmäksi valitsin avoimen teemahaastattelun. Teemahaastattelussa kysymykset on jaettu aihepiireihin eli teemoihin, jotka ovat kaikille vastaajille samat. Haastattelutilanteessa on mahdollista edetä joustavasti ja keskustelun omaisesti. Kysymysten ei tarvitse olla tarkkaan muotoiltuja eikä järjestyksessä. Keskustelunomaisesti käydään läpi teemoja ja niiden laajuus voi vaihdella eri vastaajien kanssa. Teemahaastattelua käytetään varsinkin vähemmän tunnettuja ilmiöitä tarkastellessa. Tutkittavaan aiheeseen on hyvä perehtyä huolellisesti ja haastateltavaksi kannattaa valita henkilöitä, joilla on parhaiten tietoa asiasta. Teemahaastattelun lopullinen teemojen jäsentely saattaa muuttua lopputuloksessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2019a.)

Tutkielmaa valmistellessa on hyvä ennalta miettiä teemoja ja niiden syventämistä sekä vaihtoehtoisia kysymyksiä. Haastattelijan on luovuttava ennako-oletuksista, jolloin voi päästä käsi objektiiiviseen todellisuuteen ja totuuteen. Käytettyjen käsitteiden selittäminen auttaa molemminpuolisessa aiheen ymmärtämisessä, joka taas tarkentaa tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 184-186.)

Teemahaastattelun päädyin, koska pyrin avoimeen haastattelu tilanteeseen, jossa pystyin keskustelemaan aiheista vapaasti. Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki halusivat haastattelut tehtäväksi puhelimitse ja yhden toteutin käyden haastateltavan kotona. Teemoina olivat kohderyhmän tietoisuus ja näkemys eläinavusteisista menetelmistä. Havainnot lapsen käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista. Tiedottamisen ja yhteistyön sujuvuus. Kysymysten muotoiluun sekä sävyyn yritin kiinnittää huomioita niin, että kohderyhmä pystyi nimettömänä luottavaisesti sekä ennakkoluulottomasti vastaamaan. Valmistelin avoimia esimerkki kysymyksiä haastattelun eteenpäin viemiseksi ja varmistin samalla vastaajille mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin.

5.4 Kohderyhmä

Rajasin opinnäytetyöni koskemaan toimeksiantajani pienryhmäkodissa asuvien lasten vanhempia ja heidän lähiverkostoan, joka siinä kohtaa käsitti lasten isovanhemmat. Kyseisessä pienryhmäkodissa oli lapsia seitsemästä eri perheestä opinnäytetyön aikaan syksyllä 2019. Osalla lapsista oli vain toinen vanhempi yhteydessä henkilökuntaan ja joillakin molemmat vanhemmat. Halusin haastatella lasten isovanhempia, koska tiesin osan lapsista viettävän pitkiäkin aikoja heidän luonaan ja monelle lapselle isovanhemmat ovat tärkeä osa elämää. Halusin huomioida myös isovanhempien mielipiteen ja samalla tuoda heille esiin, kuinka heillä on oma tärkeä asema lasten elämässä.

5.5 Haastatteluiden toteutus

Kesän aikana 2019 kerroin vanhemmille toteuttavani opinnäytetyön ja kyselin valmiiksi heidän suostumustansa haastateltaviksi. Viikolla 40 varmistin vielä vanhemmilta mahdollisuuden haastatella yhteistyössä kanssamme olleita isovanhempia ja kaikki seitsemän vanhempaa sekä kolme isovanhempaa vastasivat hyväksyttävästi. Kaikkien kanssa sovimme heille sopivat ajat yhteydenottoon ja minun oma aikatauluni oli tarpeen mukaan joustava.

Haastattelut toteutin viikolla 41. Suunnitelluista haastateltavista kaikki kymmenen osallistivat. Puhelut hoidin pienryhmäkodilla. Tutkimuskirjallisuuden ohjeiden mukaan kysyin ensin luvan haastattelun nauhoitukseen. Tein muistiinpanoja vastauksista ja nauhoitin keskustelut. Keskustelun edetessä pyrin lisäämään vastaajien tietoa kysymyksistä, joihin he eivät tienneet vastausta. Pyrin toimimaan niin, etten johdatellut heitä ja yritin pysyä itse mahdollisimman neutraalina vaikuttimena. Haastattelutilanteista kirjasin ylös käytetyn paikan, ajan ja selostuksen tapahtumasta. Haastattelut kestivät noin 20-45 minuuttia. Haastattelun kysymykset löytyvät tämän opinnäytteen lopussa liitteestä 1.

Kaikki vastaajat olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun kysyttäessä. Epäselväksi jää kuitenkin kuinka paljon asiaan vaikutti minun asemani kyseisen laitoksen työntekijänä, kokiivatko haastateltavat velvollisuudekseen vastata? Jos haastattelun olisi tehnyt asiakassuhteen ulkopuolinen henkilö, olisiko vastaajien innokkuus tai vastaukset olleet erilaisia? Haastattelu

tilanteissa oli havaittavissa selviä eroja kokemusten kertomisen runsaudessa. Omalta osaltaan vastauksiin vaikutti varmasti vastaajien oma kiinnostus aiheeseen sekä lasten vähäinen kerrota toiminnasta pienryhmäkodissa. Pöysä Jyrki (2010, 168) on kertonut, että haastattelun teema ei ole vastaajan kannalta kiinnostava tai turvalliseksi koettu, jos haastateltava pitäytyy kokemuksensa kertomisessa niukkoihin vastauksiin.

5.6 Aineiston analysointi

Toteutin aineiston analyysin aineistolähtöisesti ja huomioin teoriansidonnaisuuden. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa aineistoa käytetään ensisijaisena lähteenä ja etsitään yksittäisiä havaintoja, yhtäläisyyksiä sekä edetään yleisiin väitteisiin. Teoriansidonnaisuudella tarkoitetaan, että haetaan teoriasta selityksiä sekä vahvistusta aineiston perusteella saatuihin havaintoihin. Myös vastakkaiset huomiot muista tutkimuksista ovat mahdollisia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2019b).

Litterointi on aineiston tulkintaa. Tutkija toimii havainnoijana ja siinä tutkijan oma huomio-kyky informaation rajaajana vaihtelee. Tulkintojen tekemiseen vaikuttaa eri kulttuureihin kuuluminen ja tutkijana tulkinnat aineiston eri osien merkityksellisyydestä. Litteroidessa tutkijan kannattaa miettiä, mikä informaatio on relevanttia vuorovaikutuksen ymmärtämisen kannalta esim. kuinka paljon on tarpeen kirjata haastatteluista muuta kuin sanallista vuorovaikutusta. (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 427-428.)

Koodauksella lajitellaan vastauksista tiettyjä tutkimuksen kannalta merkityksellisiä kohtia. Käytetään esimerkiksi merkkejä tai eri värejä niiden merkitsemiseen ja nimetään ne. Lisäksi merkataan aineiston sisällä toisiinsa liittyviä kohtia. Tulkittaessa vastauksia rakennetaan merkityksiä havaintojen välille. Lopulta laadullisessa tutkimuksessa valitaan sitaatit ja huomioidaan muistiinpanot prosessista ja tehdään analyysi läpinäkyväksi niin itselle kuin muillekin (Herkama & Laajalahti 2015.)

Aluksi litteroin vastaukset kirjoittamalla nauhoitukset puhtaaksi sanatarkasti. Ryhmittelin aineistolähtöisesti vastaukset eri aihepiirien mukaan sekä erottelin niistä olennaisimman tiedon koodaamalla. Pyrin erittelemään, etsimään yhteyksiä ja eroja teksteistä. Vastauksissa kiinnitin huomioita, kuinka haastattelun edetessä osalla vastaajista heräsi lisää mielenkiintoa aiheeseen ja toisilla oli alkuun vaikeata motivoitua. Vastauksista näkyi myös osoitus tiedon määrästä kuten, esimerkiksi eräs haastateltava kertoi lukeneensa eläinavusteisuuden hyödyistä ja oli kotona havainnoinut lasta sen perusteella. Toisaalta tuli vastaan myös aiheen väheksymistä, kun ei haastateltavalla ollut itsellä kiinnostusta aiheeseen tai hoitomenetelmiin. Kiinnitin myös huomioita eläinavusteisuuden arvostusta osoittaviin kohtiin sekä niihin kohtiin, joissa nähtiin mahdollisia hyötyjä eläinavusteisuudesta. Teorialähtöisesti pyrin löytämään mahdollisia eläinavusteisuuden vaikutuksia hyvinvointiin ja sen kehitykseen, aiempien

tutkimusten mukaista eläinavusteisuuden näkemystä ja tiedonkulun sekä yhteistyön sujuvuutta. Lisäksi etsin vastauksia opinnäytteen tavoitteiden ja seuraavien teemojen mukaan.

Haastattelun kysymykset oli jaettu neljään eri teemaan: tietoisuus eläinavusteisista menetelmistä, näkemys eläinavusteisista menetelmistä, havainnot lasten käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista sekä tiedottamisen ja yhteistyön sujuvuus. Ensimmäisessä teemassa selvittelin vastaajien yleistä tietoa eläinavusteisuudesta, miten he sen määrittelevät, millaisia tavoitteita eläinavusteisuudella on ja millaisia eri eläinavusteisia menetelmiä on. Tarkoitus oli saada selville, kuinka tunnettua eläinavusteisuus on. Varsinkin tämän teeman kohdalla lisäsin vastaajien tietoisuutta eläinavusteisuudesta niiltä kohdin, joissa he eivät tienneet asiasta.

Toisen teeman kohdalla selvittelin vastaajien mielipidettä eläinavusteisten menetelmien käytön tärkeydestä lastensuojelussa ja heidän lastensa kohdalla. Pysin saamaan selville yleistä mielipidettä sekä kuinka tarpeellista eläinavusteisuus on yksilön näkökulmasta. Selvitin myös millaisia hyötyjä tai haittoja vastaajat näkevät koirien läsnäolosta pienryhmäkodissa sekä heidän näkemystensä omasta ja lasten suhteesta eläimiin. Itselläni on uusi nuori koira koulutettavana ja oli hyvä saada tietoa sen tarpeesta. Lisäksi selvittelin vastaajien mahdollisia kehitystarve toiveita eläinavusteisuuteen.

Kolmannen teeman kohdalla selvitin, miten vastaajien lasten suhtautuminen eläimiin on näkynyt. Selvittelin ovatko vastaajat havainneet lapsen omatoiminnan ohjauksen, tunnetaitojen, vuorovaikutuksen tai itsetunnon kohdalla kenties mahdollisia eläinavusteisten menetelmien käytön vaikutuksia. Näillä pyrin saamaan selville yksityiskohtaisempia havaintoja lasten kehityksestä ja hoidon tarpeesta. Selvitin ovatko vastaajat havainneet joitain positiivisia tai negatiivisia yllätyksiä liittyen lapsen kokemukseen eläinten kanssa. Lisäksi selvitin vastaajien havaintoja lasten hyvinvoinnista, jotta pääsin tarkastelemaan vastauksia suhteessa sijoitettujen lasten hyvinvoinnin tutkimuksiin.

Neljännän teeman kohdalla selvittelin vastaajien tietoisuutta käyttämistämme menetelmistä ja miten tiedonkulku on sujunut. Tässä pyrin saamaan selville, onko tarvetta lisätä tiedottamista eri menetelmistä? Miten vastaajat kokevat tiedonkulun riittävyyden ja sujuvuuden? Millaisia toiveita heillä on tiedonkulkuun?

6 Opinnäytetyön tulokset

Tässä luvussa esittelen haastatteluiden tulokset, jotka olen jakanut haastattelun teemojen mukaan. Ensimmäisessä alaluvussa esitellään haastateltavien tietämystä eläinavusteisuudesta. Toisessa alaluvussa heidän näkemyksiään eläinavusteisuudesta. Kolmannessa alaluvussa on haastateltavien tekemiä havaintoja lapsistaan ja lasten hyvinvoinnista kotiharjoitteluiden aikana. Neljännessä alaluvussa esitellään pienryhmäkodin ja haastateltavien välistä tiedonkulun sujuvuutta. Teemojen lisäksi viidennessä alaluvussa esittelen haastatteluiden perusteella

syntyneitä kehitysideoita eläinavusteisuuteen. Haastateltavien vastaukset ovat sitaateissa, joissa haastateltavat on kuvattu H-kirjaimella ja numeroitu yhdestä kymmeneen.

6.1 Tietämys eläinavusteisuudesta

Haastatteluiden perusteella suurin osa vastaajista kertoi tietämyksensä eläinavusteisuudesta olevan heikkoa. Eräs vastaaja toi esiin, kuinka hän on mielestään huono haastateltava, koska ei tiedä asiasta oikein paljoakaan. Toinen haastateltava kertoi tietävänsä nimen.

”Siis mä oon hirveen huono haastateltava täs aiheessa mut ei se mitään” (H1)

”Niin noin nimenä tunnen kyllä mutta en mitä se pitää sisällään.” (H2)

Haastattelun edetessä kerroin vastaajille, jos he eivät tieneet; miten eläinavusteisuus määritellään, mihin se perustuu, eläinavusteisuuden tavoitteet ja menetelmiä. Puolet vastaajista halusivat lisää tietoa tekemällä vastakysymyksiä eläinavusteisuudesta.

Eläinavusteisuuden määritelmää ei kukaan vastaajista ollut kuullut. He pohtivat eläinavusteisuuden perustumista lapsen ja eläimen väliseen terapeutiseen vaikutukseen, eläimen tuomaan läsnäolon, turvan ja läheisyyden tunteeseen sekä siihen, kuinka eläimen kautta voidaan opettaa käyttäytymismalleja. Useimmat vastaajista tiesivät, että eläimiä on mukana hoitotyössä mutta he eivät tieneet eläinavusteisuuden olevan suunnitelmallista, tavoitteellista ja dokumentoitua kasvatus- tai hoitoalan ammattilaisen tekemää työtä.

Eläinavusteisuuden tavoitteista sain muutamia vastauksia kuten, esimerkiksi että eläinten avulla voidaan saada lapset avautumaan vaikeista asioista helpommin. Eläinavusteisista menetelmistä lähes puolet vastaajista osasi kertoa jonkin verran. Vastauksissa korostuivat kaveri-koirat eri laitoksissa, lukukoirat ja terapiaeläimet.

”Ehkä eläimet tunne-elämässä vapauttaa jollakin tavalla. Niin ja eläintä on aina helpompi koskea silleen spontaanisti ja halata. ” (H10)

6.2 Näkemykset eläinavusteisuudesta

Eläinavusteisuuden merkittävydestä lastensuojelussa tuli esiin puutteellinen tietämys aiheesta.

”En osaa tarkalleen sanoa mitään, kun on sen verran huono perustietoisuus koko aiheesta mutta lapsi on tykännyt ja silloin se on mielestäni ok. Ei mitään sen isompaa.” (H2)

Osa vastaajista kertoi, kokevansa eläinavusteisten menetelmien käytön merkittäviksi lastensuojelussa. He kertoivat syiksi esimerkiksi sen, että lapset pitävät eläimistä ja sen vuoksi he

kokevat ne tärkeiksi. Eräs vastaaja koki varsinkin lastensuojelulasten tarvitsevan erilaisia kontakteja ja mahdollisuuksia oppia hahmottamaan asioita eläimien kautta. Mainituksi tuli myös lasten mahdollisuus oppia, kuinka eläinten kanssa toimitaan ja hoidetaan niitä. Lisäksi kerrottiin eläinten tuovan lämpöä ja läheisyyttä vaikeisiin hetkiin.

”No kyllä koen eläinavusteisuuden merkittäväksi. Mulla itselläni on kokemusta eläimistä. Kyllä ne tuo sellaisen tietynlaisen lämmön ja läheisyyden ja avunkin monesti, kun on vaikeeta tai jotain.” (H9)

Lähes kaikki toivat esiin arvostavansa eläinavusteista työtä erittäin tärkeänä oman lapsensa kohdalla. Vastaajat kertoivat, etteivät he eivät olleet ajatelleet koiraa suunnitelmallisena työkaluna. Koirasta käytettiin nimitystä Koiruli ja mainittiin vain, että pienryhmäkodissa käy jotain eläimiä tai elukoita. Lisäksi he kertoivat arvostavansa lasten mahdollisuutta eläinten avulla oppia hoitamaan niitä, ottamaan toisia huomioon, sosiaalisten taitojen kehittymistä ja negatiivisen asenteen muuttumista positiivisemmaksi eläinten parissa. Muutama vastaaja kertoi lapsensa olleen alkuun arka mutta nykyään he kokevat lastensa olevan rohkeampia toimimaan eläinten kanssa ja samaan aikaan on lasten itsetunto kohonnut. Vastaajista muutamat ilmoittivat, etteivät he tiedä mitään eläinavusteisuudesta. Etsin vastauksista arvostusta kuvaavia mainintoja ja en löytänyt niitä vastaajilta, jotka toivat esiin, etteivät tiedä mitään aiheesta.

”Joo tykkäähän lapseni koirista ja elukoista, en mä oikein mitään muuta osaa sanoa. On se kiva kiva, kun ei siellä oikein pysty lemmikkejä olemaan, et siel käy jotain eläimiä.” (H1)

Mahdollisista eläinavusteisten menetelmien hyödyistä nousi vastauksissa esiin vastuullisuuden oppiminen eläimiä hoidettaessa. Eräs vastaaja kertoi eläinten vierailujen selvästi piristävän hänen lastansa. Kaikki vastaajat kokivat, että eläinavusteisuudesta on hyötyä lastensuojelun lapsille. Eräs vastaaja toi esiin oman tietämyksensä aiheesta ja hänen vastauksissaan kerrottiin eniten mahdollisia hyötyjä. Vastaajat, joilla on tai on ollut kotona lemmikkejä arvioivat niiden tuottamaa hyötyä lapsille, kuten esimerkiksi, että lapset voivat eläinten kanssa oppia näkemään asioita eri näkökulmista. Mahdollisia haittoja eläinavusteisten menetelmien käytöstä ei kukaan vastaajista ollut kokenut.

”Lapseni on ihan erilainen eläinten kanssa kuin silloin jos ei oo eläimiä. Kyl se aina kertoo, jos siel käy koiria ja se on aina ilahtunut niistä, kyl se piristää lapsia.” (H10)

”No kyl vähän oon niinku lukenut ja vähän siitä ollut uutisissakin, ni kylhän se vaikuttaa positiivisesti. Tota ja mun mielestä se on ihan niinku todella hyvä et eläimiä käytetään ja nään sen silleen tärkeänä. Kylhä se rauhoittaa, jos on

hirveen vilkasta tai vilkkaita lapsia. Se eläin rauhoittaa mun mielestä siin tosi paljon sitä ja kyl paremmin keskittyy siihen asiaan mitä on tekemässä.” (H4)

Vastaajista suurin osa arvioi eläinten kykenevän antamaan lapsille jotakin sellaista, mitä me ihmiset emme pysty antamaan. He perustelivat näkemystään esimerkiksi siten; että lapsi oppii rauhoittumaan ja huomiomaan muita viestejä, koska eläin ei kommunikoi puheella. Eläin on paremmin läsnä tilanteissa, hyväksyy, antaa hellyyttä ja kärsivällisyyttä erilailla kuin ihminen. Lapsi voi saada ainutlaatuisen oman suhteen eläimen kanssa, luotettavan ystävän, joka ei sano vastaan. Muutamat vastaajat eivät osanneet vastata kysymykseen eläinten kyvystä antaa lapsille jotain mitä ihmiset eivät kykene. Eräs vastaaja korosti, että hänen mielestään lapsille on enemmän vaikutusta, sillä millaisissa olosuhteissa he saavat kasvaa ja kehittyä. Hyvässä paikassa hän koki ihmisten kyllä kykenevän antamaan lapsille tarvitsemansa hoidon ja kasvatuksen ilman eläimiäkin.

”Vähän vaikee sanoa, riippuu tietysti siitä, minkälaisissa olosuhteissa lapset niinku kasvaa ja kehitty. Et kyl mä luulen et te laitoksessa pystytte antamaan lapsille sitä turvaa ja sillälaila mitä eläimet antais.” (H2)

6.3 Vanhempien ja isovanhempien havaintoja sekä näkemyksiä eläinavusteisuuden mahdollisista vaikutuksista heidän lastensa kehitykseen ja hyvinvointiin

Kaikilla vastaajilla oli positiivinen kuva lastensa suhteesta eläimiin. Kaikki kokivat lastensa pitävän eläimistä. Eräs vastaaja toi esiin, kuinka lapsen käyttäytyminen eläinten parissa on kehittynyt hienosti varautuneesta ja aggressiivisesta lapsesta rauhalliseen, luotettavaan ja innokkaaseen eläinten hoitajaan.

”No mitä mä nyt kotona oon kattonnu ja seurannut niin, kyl se on kehittynyt tosi paljon. Alkuaikoina pienempänä se oli vähän varautunut ja semmoinen ni, niinku siitä paistoi sellainen aggressiivisuus. Vaikka se ei sitä niinku mitenkää tehny mitään eläimille mut nyt se on tosi paljon rauhallisempi niitten kanssa. Et miten sen nyt sanoo, keskittyy ehkä niihin paremmin ja halua oppii sen, et miten niitä koulutetaan niinku nätisti.” (H4)

Vastaaminen havainnoista eläinavusteisten menetelmien käytön mahdollisista vaikutuksista lasten omatoiminnan ohjaukseen oli monelle hankalaa. Vastauksissa nousi esiin, ettei vaikutuksia pysty arvioimaan, johtuuko jokin vaikutus mistäkin menetelmästä, hoitotoimenpiteistä tai kasvusta. Yksi vastaajista koki lapsensa omatoiminnan ohjauksen voimistuneen, koska olemme käyttäneet eläinavusteisia menetelmiä. Toinen kertoi lapsensa oppineen toimimaan eläinten kanssa itsenäisemmin, niin ettei lapsi enää tarvitse niin paljon aikuisen tukea kuin aiemmin.

”No kotona se näkyy sitten taas silleen, ettei sen tarvii tavallaan tukeutua siinä et mitä voi tehdä eläinten kaa, vaan se voi tai pystyy ite niinku jo ratkaisemaan noita pulmia mitä tulee. Et jotenkin se ongelmanratkaisu on ehkä parantunut tässä. Miten mä oon kattonut, miten se noitten eläinten kanssa käyttäytyy. Ni, ei se silleen tukeudu enää aikuiseen.” (H4)

Kysymys eläinavusteisten menetelmien käytön mahdollisesta lasten tunnetaitojen vahvistamisesta oli myös hankala. Vastajat pohtivat eläinavusteisista menetelmistä olleen mahdollista hyötyä esimerkiksi niin, että lapsen on ollut helpompi ilmaista itseään ja omia tunteitaan sekä hellyyden osoitukset ja tunteet ovat voimistuneet kotona. He eivät kuitenkaan osanneet sanoa, ovatko lapset esimerkiksi oppineet paremmin sanoittamaan tunteitaan.

”Tunnetaitoihin vaikuttaa varmaan eniten kyllä. Kissat on sellainen lohtu. Psykologin luona keskusteltaessa vastasi et kissat lohduttaa häntä.” (10)

Jälleen oli sama hankaluus vastata kysymykseen, miten vastajat arvioivat, että eläinavusteisilla menetelmillä voisi olla jotain vaikutusta heidän lapsensa vuorovaikutustaitojen kehitykseen. Vastajista alle puolet arvelivat lapsen vuorovaikutustaitojen kehittyneen eläinavusteisten menetelmien käytön kautta. He kertoivat esimerkiksi lasten tiedonhalun eläimistä lisääntyneen ja sen myötä keskusteluiden. Yksi kertoi lapsen puhuvan nykyään enemmän asioistaan. Toinen kertoi lapsen olevan paljon enemmän yhteydessä hänen kanssaan keskustellen eläimistä. Muut vastajat eivät osanneet sanoa eläinavusteisten menetelmien mahdollisesta tukemisesta lasten vuorovaikutustaitoihin.

”Se laittelee enemmän videoita, viestittelee ja soittelee kun on ollut eläinten kanssa” (H10)

Lasten itsetuntoa mietittäessä yksi vastaajista kertoi, lapsen itsetunnon olevan parempi eläinten kuin ihmisten kanssa toimiessa. Kaksi vastaajista arveli lapsen itsetunnon kehittyneen, koska lapsi on touhunnut paljon eläinten kanssa ja sen myötä oppinut luottamaan omiin kykyihinsä. Vastajista alle puolet eivät osanneet vastata eläinavusteisten menetelmien mahdollisesta hyödystä lasten itsetunnon vahvistamisessa ollenkaan. Kaikki vastajat pohtivat lapsilla olevan vielä työstettävää itsetuntonsa kanssa.

” No se itsetunto ei sil muutenkaa kunnossa. Se ei oo näkynyt mitenkään.” (H1)

Kysyin vastaajien omaa suhtautumista eläinavusteisuuteen, jotta saisin selville heidän mielenkiintoansa aiheeseen. Vastajat eivät olleet havainneet mitään muutoksia omassa suhtautumisessa eläinavusteisuuteen sillä aikaa, kun lapsi on ollut sijoitettuna pienryhmäkotiin. Osassa vastauksista tuli esiin vastaajien oma eläinrakkautus ja mahdolliset omat eläimet sekä kokemukset. Muutammat toivat esiin, etteivät he pidä eläimistä.

Puolet vastaajista kertoivat, etteivät he olleet havainneet muutoksia lapsen suhtautumisessa eläimiin kotona, sillä aikaa, kun lapsi on asunut pienryhmäkodissa. Muita vastauksia olivat esimerkiksi, että lapsi oli oppinut paremmin huomioimaan ja käsittelemään eläimiä, lapsen kiinnostus eri eläinlajeihin oli kasvanut sekä yksi lapsi ulkoiluttaa nykyään tuttavien koiria ja tuo kaikenlaisia eläimiä hoitoon kotiinsa.

Puolet vastaajista eivät olleet havainneet erityisiä positiivisia yllätyksiä lastensa kokemuksista eläinten kanssa. Loput vastaajista kertoivat esimerkiksi lapsen tuottaneen enemmän puhetta eläimistä, lapsen innokasta touhuamista eläinten kanssa on ollut mukava seurata ja aikaisemmin arvaamaton lapsi toimii nykyään rauhallisesti eläinten kanssa. Negatiivisia yllätyksiä lasten kokemuksesta eläinten kanssa ei ollut kenelläkään vastaajista.

Vastaajista lähes puolet kertoivat kokevansa lastensa hyvinvoinnin kohentuneen selvästi lasten ollessa sijoitettuna pienryhmäkotiin. Pieni osa vastaajista koki lapsensa hyvinvoinnin olevan kohtuullisen hyvä haastattelun hetkellä. Reilusti yli puolet vastaajista kertoivat kokevansa lapsensa hyvinvoinnin olleen haastattelun aikana hyvä. Eräs vastaaja koki lapsensa hyvinvoinnissa olevan vielä paljon parannettavaa itsetunnon kannalta. Toinen vastaaja piti tämän hetken tilannetta hyvänä, mutta kertoi jännittävänsä lapsen murrosiän tuomia haasteita tämän hyvinvointiin.

Eläinavusteisten menetelmien käytön mahdollisista hyödyistä lasten hyvinvointiin muutamat eivät osanneet vastata ollenkaan. Vastaajista yli puolet arvelivat, että koira-avusteisesta työstä pienryhmäkodissa on mahdollisesti ollut positiivista hyötyä heidän lastensa hyvinvoinnille. Vastauksissa nousi kuitenkin jälleen esiin, ettei vaikutuksia pysty arvioimaan, mikä vaikutus johtuu mistäkin. Eräs vastaaja pohti, lapsen olleen paljon koirien kanssa tekemisissä pienryhmäkodissa ja oppineen koiralta huomion jakamista, hellyyttä sekä sen myötä henkinen hyvinvointi on voinut kasvaa. Lisäksi mainittiin eläinten rauhoittava vaikutus ja sen myötä mahdollinen keskittymiskyvyn paraneminen.

”Kyl mä haluan uskoa hyvinvoinnin paranemiseen, kyl mä uskon et sil on ylipäättään vaikutusta mutta miten se sitte, en sitä osaa sanoa.” (H5)

Haittoja eläinavusteisesta toiminnasta ei kukaan vastaajista nähnyt. Puheissa oli, että onneksi pienryhmäkodissa ei ole eläimille allergisia tällä hetkellä ja se mahdollistaa helpommin kyseisen toiminnan.

6.4 Tiedonkulku eläinavusteisista menetelmistä

Lasten vanhemmista suurin osa koki pienryhmäkodin tiedonkulun eläinavusteisista olevan riittävää. He kertoivat pitävänsä hyvänä esimerkiksi säännöllistä kuulumisten soittoa ja kuukausiraporttia. Pienryhmäkodissa asuvilla lapsilla oli yksilökohtaisia eroja siinä, kuinka he kertovat eläinavusteisesta toiminnasta vanhemmilleen tai isovanhemmilleen. Osa lapsista ei juurikaan

kerro mitään ja osa lapsista on kertonut erityisesti käynneistään hevosten luona, talolla kulkevista koirista ja yhden koirani pennuista.

Yhteistyön sujuvuudesta keskusteltaessa lasten isovanhemmat toivat esiin, ettei heillä juurikaan ole tietoa pienryhmäkodin toiminnasta. He kuitenkin toivoisivat enemmän tietoa, varsinkin silloin kun lapset tulevat heille kyläilemään. Tieto kulkee paljolti lasten vanhempien kautta mutta sen saatavuudessa on eroja. Vanhemmista yksi kehui yhteistyön sujuvuutta verraten sitä aikaisempiin kokemuksiin muualta. Toinen vanhempi kertoi, kuinka hänellä on erittäin hyvä luottamus pienryhmäkodin henkilökunnan tapaan hoitaa ja hänen ei tarvitse pelätä pienryhmäkodista tulevia puheluita.

”Varmasti on jotain ongelmia joskus mut ei oo ikinä tullut sellaista, et mun pitää pelätä et soitetaan, et apua mitä nyt on tapahtunut. Kuten silleen koulusta soitettiin.” (H10)

6.5 Kehitysideoita eläinavusteisuuteen

Muutama vastaaja kaipasi ja toivoi lisää tiedotusta sekä avoimuutta erilaisista hoitomenetelmistä. Yksi ehdotti lisää eläimiä pienryhmäkotiin, jotta lapsilla olisi enemmän mahdollisuuksia ottaa hoitovastuuta eläimistä arkena. Hän kaipasi pienryhmäkotiin erityisesti kissaa.

Siihen millainen eläinavusteinen menetelmä tukisi parhaiten juuri vastaajan oman lapsen kehitystä, yksi vastaajista toivoi lisää menetelmiä, joilla opitaan hyväksymään erilaisuutta ja antamaan hellyyttä. Vastaajista yli puolet ilmoittivat, ettei haastattelussa tullut mieleen muutostarpeita tai lisättävää pienryhmäkodissa tehtävään eläinavusteisuuteen.

7 Johtopäätökset

Ikäheimo (2013, 254-257) kertoo, kuinka eläinavusteisuutta on tutkittu. On huomattu, että eläinavusteisuudella on pitkä historia käytännössä, mutta teoreettisen viitekehyksen ja tutkimusten osalta se on vielä lapsenkengissä. Tutkimusten perusteella tarvitaan lisää tietoa, teoreettisen viitekehyksen kartoittamista ja yhtenäistämistä. Eläinavusteisuuden merkityksen tutkimuksista tulosten vahvistamiseksi tarvitaan vielä lisää syy-seuraussuhteisiin paneutuvia jatkotutkimuksia.

Haastatteluiden perusteella selvisi että, kyseisillä lastensuojelun asiakkaila on vain vähäinen tieto eläinavusteisuudesta. Kaikki olivat kuulleet eläinavusteisuuden nimenä mutta tarkempi tietoisuus sen sisällöstä uupui. Vastaajat tiesivät, miten eläinten vuorovaikutus voi rauhoittaa ihmistä ja kuinka, eläimen kanssa voi syntyä luja tunneside. He osasivat hyvin kertoa, missä eri paikoissa eläinavusteisuutta käytetään ja tiesivät eläinavusteisesta toimintaa olevan kyseisellä toimeksiantajalla. He eivät kuitenkaan tienneet eläinavusteisuuden olevan suunnitelmallista, tavoitteellista ja dokumentoitua kasvatus- tai hoitoalan ammattilaisen tekemää

työtä. Tuloksista kävi ilmi, kuinka edelleenkin eläinavusteisuus käsitetään enemmän vain harastusmuotoiseksi toiminnaksi.

Haastattelun perusteella vastaajat kokivat eläinavusteisuuden merkittäväksi niin lastensuojelussa yleensäkin kuin heidän oman lapsensakin kohdalla. Vastaajat kykenivät näkemään eläinavusteisen työskentelyn hyödyn lapsen näkökulmasta. Tämä oli mielenkiintoinen tieto, koska selvisi myös, etteivät kaikki haastateltavat pitäneet eläimistä itse. Yksi vastaajista oli todellakin yllättynyt kertoessani eläimillä olevan tutkitusti fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia ihmisiin. Hän on kotoisin Afrikasta ja siellä eläintenpito kulttuuri on erilainen. Koiria ei pidetty sisätiloissa kotona ainakaan silloin kun hän asui siellä. Kävimme pitkään keskustelua, miten eläimet vaikuttavat koska hän jopa hieman säikähti kuullessaan eläinten reagoivan ihmisten tunteisiin. Hän mietti, voivatko eläimet lukea hänen kasvoiltaan tunteita. Lopuksi hän kertoi, arvostavansa meidän tapaamme pitää huolta eläimistä ja lapsista.

Helsingin yliopisto ja Aalto-yliopisto ovat tutkineet koirien katseen toimintaa. Tutkimustuloksissa selvisi, että koirat tarkkailevat ihmisten kasvojen ilmeitä systemaattisesti. Voimaikkaimmin koirat reagoivat negatiivisiin kasvojen ilmeisiin. Kohdatessaan uhkaavan ilmeen ihmiskasvoista, saa se koiralla aikaan väistöreaktion. Koirien uhkailmeisiin ne reagoivat eritavalla. Sama tutkimusryhmä on havainnut myös, että esimerkiksi tutut kasvot ja kommunikatiiviset kehon eleet, vetävät koirien huomiota. (Karmitsa 2016.)

Kaikki vastaajat tiedostivat lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvän monia tekijöitä, silti vastauksissa korostui se, että eläinavusteisilla menetelmillä on mahdollisesti voinut olla siihen positiivista vaikutusta. Muutamat vastasivat erikseen myös tahtovansa uskoa eläinavusteisen työskentelyn positiiviseen vaikutukseen, vaikkeivät sitä pysty todistamaan. He olivat havainneet lastensa rohkeuden kasvaneen eläinten parissa ja sen myötä taidot ottaa vastuuta, keskittyä ja huomioida toisia olivat kasvaneet. Vastauksista erottui pieni osa, jotka ilmoittivat, etteivät he tiedä mitään eläinavusteisuudesta.

Muutama vastaaja osasi kertoa pienryhmäkodin käyttämistä eläinavusteisista menetelmistä, mutta hoidollisiksi he eivät olleet niitä ajatelleet. Keskusteltaessa monet hämmästyivät, kuinka tarkkaan eri menetelmiä suunnitellaan ja millaisia eri tavoitteita haetaan. Useimmat tiesivät, että eläinavusteisuudella tavoitellaan positiivisia vaikutuksia eläimen läsnäolon avulla. Kerroin heille myös itse havainneeni tämän nykyisessä työssäni yli yhdentoista vuoden ajan. Koiran kautta saan paremmin puheenaiteita ja on helpompi lähestyä vaikeita asioita koiran läsnä ollessa.

Monien eri tutkimusten mukaan koiran myönteinen läsnäolo lisää oksitosiinin pitoisuutta, joka lieventää pelkoa ja ahdistusta. Myös koiran oksitosiini kohoaa, kun yhdessä olo sujuu rauhallisesti ja positiivisesti. Tämä osaltaan vahvistaa kiintymyssuhdetta molemmin puolin. Koira

myös osoittaa oman innostuksen sekä kiintymyksen avoimesti ja se auttaa ihmistä toimintaan mukaan. (Latvala-Sillman 2018, 12-13.)

Salla Tuomivaara (2018) on tutkinut väitöskirjassaan eläinten näkyvyyttä sosiologiassa. Hänen mukaansa tieteellinen ymmärrys eläimistä on kasvanut mutta silti oletus ihmisten ja eläinten välisestä laadullisesta erosta on säilynyt sosiologiassa ja yhteiskunnassamme. Hän näkee sen voineen vaikuttaa ihmisten ja muiden eläinten välisten suhteiden aliarviointiin. Hän painottaa mahdollisuutta esittää sosiologiassa kaikenlaisia mahdollisia kysymyksiä. Kysyin haastattelussa vastaajien mielipidettä eläinten kyvystä ja vastaajista reilusti yli puolet uskoivat eläimillä olevan kykyä antaa ihmisille jotain sellaista mihin eläimet eivät kykene. Eli tämän opinnäytetyön perusteella ihmiset kyllä arvostavat eläimiä. Toinen asia on sitten, miten se näkyy käytännössä?

Tarkasteltaessa vastaajien tekemiä havaintoja eläinavusteisten menetelmien käytön mahdollisista vaikutuksista vastauksissa, näkyi eroja siinä, oliko vastaajan kotona lemmikkejä. Vastaaajat, joilla on tai on ollut kotona lemmikkejä, olivat valmiimpia näkemään mahdollisia vaikutuksia liittyen kyseisiin menetelmiin. Ne vastaajat, joilla ei ole lemmikkejä totesivat, etteivät ole havainneet erityisiä muutoksia, joita voisi liittää kyseisten menetelmien käyttöön tai kokivat vastaamisen liian vaikeaksi.

Kysyttäessä tunnetaidoista vastauksista nousi mahdollinen eläinavusteisten menetelmien vaikutus niihin. Pienryhmäkodissa lasten kanssa käydään paljon läpi tunnetaito asioita niin eläinten kanssa kuin ilmankin. Eläinten tunteita ja niiden vaikutuksia ihmisiin tarkkaillaan ja keskustellaan niistä. Tunneasioita käsitellään myös pelikorteilla, joissa on eläinten kuvia ja sanoitettu niiden tunteita. Lasten taidot ovat varmasti kehittyneet kaikilla lapsilla erilaisten menetelmien, hoidon ja kasvun myötä. Eläinavusteiset menetelmät tuskin ovat haitaksi tunnetaitojenkehittämisessä mutta ei niiden vaikutuksia pysty todistamaan tässä opinnäytetyössä. Kukaan vastaajista ei esimerkiksi maininnut erikseen jotain eläimiin liittyvää tunnetta ilmaisevaa elettä, joita olemme lasten kanssa opetelleet.

Vastaajien oma mielenkiinto ja suhtautuminen eläinavusteisuuteen, sillä ajalla kun heidän lapsensa on ollut sijoitettuna pienryhmäkotiin, oli kasvanut vain muutamalla haastatelluista. Tämän perusteella ei voi ajatella, että pienryhmäkodin tekemällä eläinavusteisuudella olisi ollut tähän suurta vaikutusta, vaikka lasten suhtautuminen ja kiinnostus eläimiin olikin kasvanut positiivisesti.

Vastaajat eivät kyenneet arvioimaan eläinavusteisten menetelmien käytön mahdollisista hyötyjä lasten kehitykseen. Silti yli puolet vastaajista arvelivat, että koira-avusteisesta työstä pienryhmäkodissa on mahdollisesti ollut positiivista hyötyä heidän lastensa hyvinvoinnille. Kun puhutaan yleisemmällä tasolla, ollaan valmiita näkemään mahdollisia positiivisia vaikutuksia mutta kun pilkotaan ja tarkastellaan pienempiä hyvinvoinnin tasoja sekä kehitystä, on

vastaaminen vaikeampaa. Psykkisen tuen tarve on Terveiden ja hyvinvointi laitoksen tutkimusten mukaan yleistä lastensuojelun lasten ja nuorten asiakkailta (Ikonen, Hietämäki, Laakso, Heino, Seppänen & Halme 2017). Kyseisen tutkimuksen perusteella valtaosa lastensuojelun lapsista oli tyytyväisiä hyvinvointiinsa. Opinnäytetyöni perusteella kyseisen pienryhmäkodin lasten vanhemmat ja isovanhemmat kokivat heidän lastensa hyvinvoinnin olevan haastattelun hetkellä suhteellisen hyvää.

Lähes kaikki vastaajat olivat tyytyväisiä pienryhmäkodin henkilökunnan säännöllisiin yhteydenottoihin viikoittaisista puheluista ja joka kuukausi saapuviin raportteihin lapsen kasvusta sekä kehityksestä. Osallisuuden näkökulmasta on tärkeää huomioida, että perheillä on tietoa heitä koskevista ratkaisuista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista sekä huomioida heidän mahdollinen kieltäytymisensä. Kuten jo kohdassa 4.2 kerroin, perheillä tulee olla mahdollisuus olla lastensa elämän asiantuntijoita. Silloin siihen kuuluu tietoisuus siitä, miten heidän lapsiaan kasvatetaan ja hoidetaan. Silti haastateltavista vain pieni osa kaipasi lisää tietoa menetelmistä. Isovanhemmat toivat erikseen esiin tarpeensa tietää enemmän lasten hoidosta. Onko asiakkailta niin vahva luotto pienryhmäkodin toteuttamiin menetelmiin vai eikö heillä ole itsellään kiinnostusta tai voimavaroja niihin?

Haastattelun aikana sain aikaan keskustelua vanhempien ja isovanhempien kanssa erilaisista eläinavusteisista menetelmistä, joita käytetään pienryhmäkodissa. Tutkimusten mukaan avoimuuden kautta voidaan lisätä eläinavusteisen toiminnan tunnettavuutta ja hyötyjä (Aalto 2012, 104-105). Kerroin esimerkiksi, miten saan lapset innostumaan itsensä huolenpidosta. Kerroin, kuinka otan koiran mukaan esimerkiksi hampaiden pesulle ja lapsi ylpeänä näyttää koiralle, miten hampaat pestään. Lapset lähtevät myös usein mieluummin suihkuun, kun saavat samalla pestä myös koiran ja sen myötä käsittelemme myös hygienian merkitystä. Eräs haastattelun vastaajista innostui kuulemastaan kovasti ja suunnitteli jo kokeilevansa vastaavaa kotona. Jo pelkän tämän opinnäytetyön myötä sain lisättyä työn näkyvyyttä ja avoimuutta asiakkaille.

Eläinavusteisuuden kehitysideoita sain haastattelun perusteella vain vähän. Menetelmistä tiedottamisen lisäksi kaivattiin kyseisen toiminnan monipuolista lisäämistä. Ehdotuksista oma eläin pienryhmäkotiin asumaan on hankala siihen nähden, että lapset vaihtuvat ajoittain ja ei voi taata, etteikö jollakin tulevalla lapsella voisi olla eläinallergiaa. Eläinavusteissa työssä on varmasti vielä paljon kehitettävää ja yhteiset ohjeistukset sekä standardit olisivat ensiarvoisen tärkeitä kehittää, jotta ammatillisuus voisi kehittyä luotettavasti. Haastattelun perusteella tuttua asiaa on helpompi lähestyä ja kiinnostus siihen on silloin suurempi, tällöin myös kehittämistä on helpompi viedä eteenpäin.

Vaikka haastattelun vastaajien tietoisuus eläinavusteisuudesta oli vähäistä, kokivat he kuitenkin eläinavusteisen työskentelyn hyväksi lastensuojelussa ja erityisesti omien lastensa

kohdalla. Tämä huomioiden eläinavusteiselle toiminnalle on kysyntää. Suurin arvostus ja hyväksyntä eläinavusteisuutta kohtaan tuli siitä, että lapset pitivät eläimistä. Mahdollisia eläinavusteisuuden vaikutuksia lasten kasvuun ja kehitykseen oli mahdotonta arvioida laadullisesti, mutta silti vastaajat halusivat nähdä siinä positiivisia vaikutuksia.

8 Pohdintaa

Tämän opinnäytetyön haastatteluiden perusteella yleinen tarkempi tietoisuus eläinavusteisuudesta on vähäistä. Mielestäni kun haluamme kehittää eläinavusteisuutta kohti ammatillisempaa kasvua ja tunnettavuutta on, siitä saatava tietoa kentälle, jossa toimitaan, niin työntekijöille, asiakkaille kuin verkostoillekin. Pienryhmäkodilla on mahdollisuus osaltaan vaikuttaa tähän tiedon lisäämiseen huolehtimalla hyvästä vuorovaikutuksesta. Tiedetään, että avoimella ja läpinäkyvällä työllä lastensuojelussa voi aikaansaada hyvää kohtaamista ja vuorovaikutusta. Eli meidän on hyvä varmistaa, että puhumme samaa kieltä asioista. Toisin sanoen, kun puhutaan esimerkiksi eläinavusteisten menetelmien käytöstä ja teorioista, on hyvä varmistaa kaikkien kuulijoiden ymmärrys niistä sekä tarvittaessa lisätä tietoa.

On tärkeää miettiä, millaista yhteistyötä halutaan luoda ja millaista tietoa eläinavusteisuudesta annetaan ammatillisesti. Tulosten ja työn avoimuuden kautta voidaan saavuttaa hyvää mainetta. Sen vuoksi on hyvä miettiä, miten ja missä kohtaa esimerkiksi uusille asiakkaille annetaan tietoa eläinavusteisuuden menetelmistä ja tavoitteista. Eläinavusteisuuden arvostuksen lisäämiseksi on jo korkea aika ottaa esiin työn ammatillisuus ja tuoda sitä enemmän julki.

Isovanhempien toive saada tietoa eläinavusteisista menetelmistä ja yleensäkin lasten hoidosta on tärkeä tieto, varsinkin silloin kun lapset ovat vierailulla heidän luonaan. He tiedostavat kyllä, ettei tieto kulje samanlailla heille kuin lasten vanhemmille. Pienryhmäkodin hoitajien on hyvä tiedostaa isovanhempien tietämättömyys ja ainakin varmistaa lasten mennessä isovanhempien luokse, onko jotain kysymyksiä liittyen lapseen tai hoitoon. Lisäksi isovanhempia on hyvä rohkaista ottamaan yhteyttä pienryhmäkotiin lasten asioissa.

Haastatteluiden ohessa keskusteltiin lasten murrosiän tuomista haasteista ja sen perusteella jäi mietityttämään voisiko, eläinavusteisilla menetelmillä tukea nimenomaan murrosiän taitetta? Tähän tarpeeseen en ole huomannut erikseen suunniteltuja menetelmiä mutta itsetunnon vahvistamisen ja muiden menetelmien kautta voisi löytyä juuri tähän sopivia keinoja. Tämä on varmaankin kehittämisen arvoinen ja ajankohtainen haaste pienryhmäkodissa.

Monet haastateltavista olivat tyytyväisiä tiedonkulun riittävyteen ja se kertoo mielestäni hyvin tehdystä työstä. Kuitenkin joukossa oli muutama, jotka kaipasivat lisää tietoa ja mielestäni se on hyvä huomioida. Tällä hetkellä tämän opinnäytetyön toimeksiantajalla on netti sivut, joista löytyy hyvin tietoa yrityksestä, toiminnan perustasta ja työskentelymuodosta sekä

muista palveluista. En silti sulkisi pois ajatusta mahdollisesta oppaasta perheille, joissa kuvaillaan tarkemmin yksikön arkea ja hoitomenetelmiä.

Mielestäni parhaiten eläinavusteisuutta kuvasi yhden haastateltavan mietintä: ”Eläin voi antaa lapselle ainutlaatuisen suhteen - voi olla lapsen luotettava ystävä, joka ei sano vastaan!”

8.1 Tulosten arviointi

Tehdyissä keskusteluanalyseissa on havaittu keskustelijoiden orientoituvan niin, että asian itse kokeneella on suurempi oikeus kertoa asiasta kuin heillä ketkä eivät itse ole asiaan osallistuneet. Lisäksi voi olla odotuksia ja käsityksiä sen mukaan, minkä luonteiseksi haastattelu koetaan ja millaisia velvollisuuksia sekä oikeuksia siihen osallistuvilla on suhteessa toisiinsa sekä kyseiseen toimintaan (Ruusuvuori 2010, 271). Tämän opinnäytetyön haastatteluiden toteuttamisessa ja keskustelussa oli vuorovaikutuksessa havaittavissa orientoitumista sen mukaan, että minulla toimeksiantajan työntekijänä ja eläinavusteisesta toiminnasta kokeneempana koettiin kenties olevan suurempi rooli tuoda tietoa esiin. Haastattelua tehdessäni huomasin usein olevani eniten äänessä. Mietin jatko kysymyksiä, jotta sain enemmän tietoa. Onneksi joissakin tilanteissa haastateltavan ja haastattelijan roolit kääntyivät esimerkiksi, kun vastaajat kyselivät, miten olen toiminut pienryhmäkodissa. Kysyessäni haastateltavilta heidän omia kokemuksiaan ja havaintojaan pyrin tietoisesti siirtämään tiedollista valtaa ja ohjaamaan keskustelua lisäkysymyksillä niin, että vastaajat saivat mahdollisuuden laajempaan keskusteluun ja asiantuntijuuteen.

Kysymyksiä laatiessa olisi pitänyt enemmän huomioida vastaajien mahdollisuus vastata kysymyksiin kokemuksista ja tiedottamisesta. Tämän opinnäytetyön kysymyksiin saadut vastaukset vaihtelivat suuresti sen mukaan, oliko kyse lapsen vanhemmista vai isovanhemmista sekä siitä, kuinka tiivis yhteydenpito sukulaisten välillä on. Lisäksi on huomioitava, että lasten mahdollisuus viettää aikaa kotona tai isovanhempien luona vaihtelee yksilöittäin.

Vanhempien sitoutuminen ja tiedonmäärä eläinavusteisuudesta näkyi haastattelussa. Odotin saavani paljon keskustelua aikaiseksi mutta monessa kohtaa huomasin kysymysten olevan liian hankalia tietoon nähden. Kun vastaajista suurin osa ilmoitti tietonsa olevan vähäistä, joukossa oli niitä, jotka kokivat haastattelun haastavaksi. Eräs vastaaja kertoi jo ensimmäisen teeman kohdalla kyllästyvänsä, kun ei tiedä vastauksia. Onneksi toinen teema oli helpompi ja hän koki, että jatketaan vielä. Toinen vastaaja nimitti itseään huonoksi haastateltavaksi. Lopulta sain kaikkien vastaajien kanssa keskustelua aikaan näkemyksistä, hyvinvoinnista ja tiedottamisesta.

8.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessäni noudatin tiedeyhteisön hyviä tutkimuskäytänteitä, jotka määritellään seuraavasti: tutkimustyötä, tuloksia tallentaessa, esittäessä ja tulosten arvioinnissa tulee

olla rehellinen, tarkka ja huolellinen, muiden tutkijoiden työt tulee ottaa huomioon ja viitata niihin asian mukaisella tavalla sekä hankkia tarvittavat tutkimusluvut ja noudattaa tietosuoja. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät tulee olla eettisesti kestäviä. Tuloksia julkaistaessa tulee ottaa huomioon avoimuus ja vastuullisuus. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019.)

Samoin otin huomioon eettisyyden, kuten tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) ohjeistaa kunnioittamaan muiden tutkijoiden töitä ja antamaan niille kuuluvan arvon sekä merkityksen. Tutkimuksen eettinen ennakoarviointi, suunnittelu, toteutus ja arviointi tallennetaan tieteellisen tiedon edellyttämällä vaativuudella sekä avoimesti ja vastuullisesti. Huomioidaan kaikkien osallisten oikeudet, vastuut ja velvollisuudet yhdessä hyväksytyllä tavalla.

Pyrin olemaan rehellinen kaikissa opinnäytetyön prosessiin kuuluvissa vaiheissa ja noudattamaan tiedeyhteisön säädöksiä ja ohjeita. Hankin tarvittavat luvat. Huomioin myös lähdekritiikin, tiedon luotettavuuden ja soveltuvuuden. Noudatin sovittuja aikatauluja, sisältöjä ja tavoitteita. Olin avoin ja huomioin tutkittavien yksityisyyden sekä vapaaehtoisuuden. Toimin läpinäkyvästi ja hankin itselleni tarvittavat tiedot sekä osaamisen tutkimuksen suorittamiseen.

8.3 Jatkotutkimus aiheet

Olisi ollut erittäin mielenkiintoista tutkia eläinavusteisuuden vaikutuksia laajemmin. Oli kuitenkin mahdotonta tutkia tässä opinnäytetyössä eläinavusteisuuden vaikutuksia, koska en olisi pystynyt lasten normaali elämän puitteissa todistamaan validisti, mistä kuntoutus- tai hoitotoimenpiteistä mikäkin vaikutus on. Sen vuoksi keskityin selvittämään tietoisuutta eläinavusteisuudesta laajemmin, jotta saisimme tietoa, kuinka paljon on tarvetta lisätä tietoa toiminnasta.

Haastattelun kysymyksiä miettiessä näin jälkeenpäin olisi kenties kannattanut tiedustella vastaajilta vielä erikseen, mistä he olivat konkreettisesti saaneet tietoa eläinavusteisuudesta. Sen kautta olisi voinut saada tietoa, miten ja missä kannattaisi eläinavusteista tietoa lisätä. Samoin olisi voinut tiedustella heiltä, miten ja millaista tietoa he kaipaisivat lisää. Nyt sain vain selville, kuinka moni tietoa kaipaa lisää.

Eläinavusteisten menetelmien käytön hyödyistä nousivat esiin keskustelut eläimiin liittyen ja niiden pohjalta lisääntynyt yhteydenpito vastaajien sekä lasten välillä. Vastaajat olivat tyytyväisiä samalla lisääntyneeseen keskusteluun muista asioista. Tätä voisi tutkia lisää ja tarkastella vain lisääntyntä yhteydenpitoa liittyen eläinten kanssa tehtyihin harjoitteisiin.

Lähteet

Painetut

Aalto, T. 2012. Kuinka olla avoin. Helsinki: Finnlectura.

Hallgren, A. 1991. Ihmisen paras ystävä. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita. 21. painos. Porvoo: Bookwell.

Ikäheimo, K. 2013. Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Helsinki: Alfa Partners Academy.

Kahilaniemi, E. 2016. Eläinavusteinen interventio. Tampere: Viestipaino.

Kihlström-Lehtonen, H. 2013. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Helsinki: Alfa Partners Academy, 88-90.

Latvala-Sillman, P. 2018. Työparina koira. Kuggom: Sanasilta.

Laukkanen, S. 2013. Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätely keinona. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Helsinki: Alfa Partners Academy, 22-36.

Lundell, K. 2013. Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta - kokemuksia ja ajatuksia (AAA). Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Helsinki: Alfa Partners Academy, 64-70.

Pietilä, I. 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Ruusuvuori, J. Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 212-241.

Pöysä, J. 2010. Asemointinäkökulma haastattelujen kerronnallisuuden tarkastelussa, Kerronnallinen asemointi. Teoksessa Ruusuvuori, J. Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 153-179.

Ruusuvuori, J. Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.

Salmela, J. 2013. Viidakkoportaat, Eläinavusteisen valmentajan opas. Helsinki: Alfa Partners

Selvinen, S. 2011. Johdanto. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus, 14-19.

Sheldrake, R. 1999. Miksi koirasi tietää milloin olet tulossa kotiin? Pieksämäki: RT-Print.

Sinkkonen, J. 2013. Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Helsinki: Alfa Partners Academy, 37-44.

Sutinen, M. 2013. Eläinavusteinen voimaannuttava valokuvaus. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 2. painos. Alfa Partners Academy, 221-225.

Sähköiset

Hasanen, E. & Vähäsarja, K. 2019. Luonto lisää liikettä - Mikä innostaa kouluikäistä? Viitattu 4.11.2019. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a228.pdf>

Heino, T. 2009. Lastensuojelu - kehityskulkuja ja paikannuksia. Teoksessa Lammi-Taskula, J. Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Viitattu 11.11.2019. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1>

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. 2019. Arjen hyvinvointi. Viitattu 28.10.2019. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/maahanmuuttajat/Pages/arjen_hyvinvointi.aspx

Hyvinvointi ja -terveyserot. 2019a. Hyvinvointi. Viitattu 12.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>

Hyvinvointi ja -terveyserot. 2019b. Osallisuus. Viitattu 29.9.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Ikonen, R. Hietämäki, J. Laakso, R. Heino, T. Seppänen J & Halme, N. 2017. Sijoitettujen lasten ja nuorten hyvinvointi, Kouluterveyskyselyn tuloksia. Viitattu 30.9.2019 http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135232/URN_ISBN_978-952-302-903-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jyväskylän yliopisto. 2015. Fenomenologinen tutkimus. Viitattu 4.3.2019. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/fenomenologinen-tutkimus>

Koskela, S. 2013. Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset. Viitattu 28.10.2019. <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/03/28/tarkastelussa-moniammatillinen-yhteistyö-ja-sen-edellytykset/>

Lastensuojelun käsikirja. 2019a. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 28.10.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Lastensuojelun käsikirja. 2019b. Moniammatillinen yhteistyö huostaanoton näkökulmasta. Viitattu 28.10.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/moniammatillinen-yhteistyö-huostaanoton-nakokulmasta>

Lastensuojelun käsikirja. 2019c. Lastensuojelulaitokset. Viitattu 28.10.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset>

Lastensuojelun käsikirja. 2019d. Työskentely lapsen ja läheisten kanssa huostaanottovaiheessa. Viitattu 29.9.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/tyoskentely-lapsen-ja-laheisten-kanssa-huostaanottovaiheessa>

Lastensuojelun käsikirja. 2019e. Sijaishuoltoon siirtyminen ja yhteistyö vanhempien kanssa. Viitattu 29.9.2019. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltoon-siirtyminen-ja-yhteistyö-vanhempien-kanssa>

Herkama, S. & Laajalahti, A. 2015. Laadullisen aineiston analyysiohjelmat: Atlas.ti. Viitattu 16.10.2019. http://www.uta.fi/tutkijakoulu/metodifestivaali/2015/ohjelma/keskiviikko19082015/analyysiohjelmat/index/MEFE2015_Herkama&Laajalahti19.8.2015Atlas.TI.pdf

Hyvinvointi ja -terveyserot. 2019. Osallisuus. Viitattu 29.9.2019. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2019a. 6.3.2. Teemahaastattelu. Viitattu 14.10.2019. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2019b. Aineisto- ja teoria lähtöisyys. Viitattu 14.10.2019. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Kysy ja kuuntele - sijoitettujen lasten hyvinvointi ja systemaattinen kuuleminen. Viitattu 11.11.2019. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kysy-ja-kuuntele-sijoitettujen-lasten-hyvinvointi-ja-systemaattinen-kuuleminen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 18.11.2019. <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>

Liitteet

Liite 1: Haastattelunrunko	37
----------------------------------	----

Liite 1: Haastattelunrunko

Lastensuojelun pienryhmäkodin lasten vanhempien ja heidän läheisverkostojensa tietoisuus eläinavusteisista hoito menetelmistä

Hei, suoritan sosionomin opintoja Laurean ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötä aiheesta, millainen tieto ja näkemys pienryhmäkodissa asuvien lasten vanhemmilla ja heidän läheisverkostoillansa on talossamme hyödynnettävistä eläinavusteisista menetelmistä.

Kysymyksiin vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimuksessa noudatetaan vastaajien henkilötietojen salassapitoa ja sosiaalialan ammattieettisiä säädöksiä.

Tavoitteena on selvittää, onko pienryhmäkodilla tarvetta lisätä tiedotusta käytetyistä eläinavusteisista menetelmistä ja löytää mahdollisia tarpeita kehittää kyseisiä menetelmiä.

Terveisin, Marianne Piltti

Tietoisuus eläinavusteisista menetelmistä

1. Miten hyvin tunnet eläinavusteisuutta?
2. Mihin eläinavusteisuus perustuu?
3. Miten hyvin tunnet eläinavusteisuuden tavoitteet?
4. Millaisia eri menetelmiä liittyy eläinavusteisuuteen?

Näkemys eläinavusteisista menetelmistä

5. Miten merkittäväksi koet eläinavusteisten menetelmien käytön lastensuojelussa ja miksi?
6. Kuinka tärkeänä pidät sitä oman lapsesi kohdalla ja miksi?
7. Millaisia hyötyjä lapsesi hyvinvoinnille näet sillä, että pienryhmäkodissa käy koiria?
8. Entä haittoja?
9. Millainen kuva teille on syntynyt lapsenne suhteesta eläimiin?
10. Mitä mieltä olet, pystyvätkö eläimet antamaan lapsille jotakin sellaista mihin ihmiset eivät pysty?
11. Miten oma suhtautumisesi eläinavusteisiin menetelmiin on kehittynyt aikana, kun lapsenne on asunut pienryhmäkodissa.
12. Mitä muutosta tai lisättävää toivoisit eläinavusteisuuteen?
13. Millaisilla eläinavusteisillä menetelmillä voisimme parhaiten mielestäsi vaikuttaa lapsenne kehitykseen?

Havainnot lapsen käyttäytymisestä ja hyvinvoinnista

14. Miten lapsenne suhtautuminen eläimiin on näkynyt kotona hänen asuessaan pienryhmäkodissa?
15. Miten arvioit, millä tavalla eläinavusteisten menetelmien käyttö on mahdollisesti tukenut lapsesi omatoiminnan ohjaustaitoja hänen asuessaan pienryhmäkodissa?
16. Miten arvioit, millä tavalla eläinavusteisten menetelmien käyttö on mahdollisesti tukenut lapsesi tunnetaitojansa hänen asuessaan pienryhmäkodissa?
17. Miten arvioit, millä tavalla eläinavusteisten menetelmien käyttö on mahdollisesti tukenut lapsesi vuorovaikutustaitojaan hänen asuessaan pienryhmäkodissa?
18. Miten arvioit, millä tavalla eläinavusteisten menetelmien käyttö on mahdollisesti tukenut lapsesi itsetuntoa hänen asuessaan pienryhmäkodissa?
19. Millaisena näet lapsesi hyvinvoinnin olevan tällä hetkellä?
20. Miten arvioit, millä tavalla eläinavusteisten menetelmien käyttö on mahdollisesti lisännyt lapsesi hyvinvointia?

21. Mikä asia on yllättynyt sinut positiivisesti tai negatiivisesti liittyen lapsesi kokemukseen eläimistä?

Tiedottamisen ja yhteistyön sujuvuus

22. Kuinka tietoinen olet ollut pienryhmäkodissa käytetyistä eläinavusteisista menetelmistä lapsenne hoidossa?
23. Mitä lapsenne on kertonut teille käynneistään muilla eläintiloilla?
24. Miten hyvin tiedotus menetelmistämme toimii, onko siinä parantamisen varaa?
25. Mitä lapsenne on kertonut teille koiran läsnäolosta talossamme?

KIITOS!